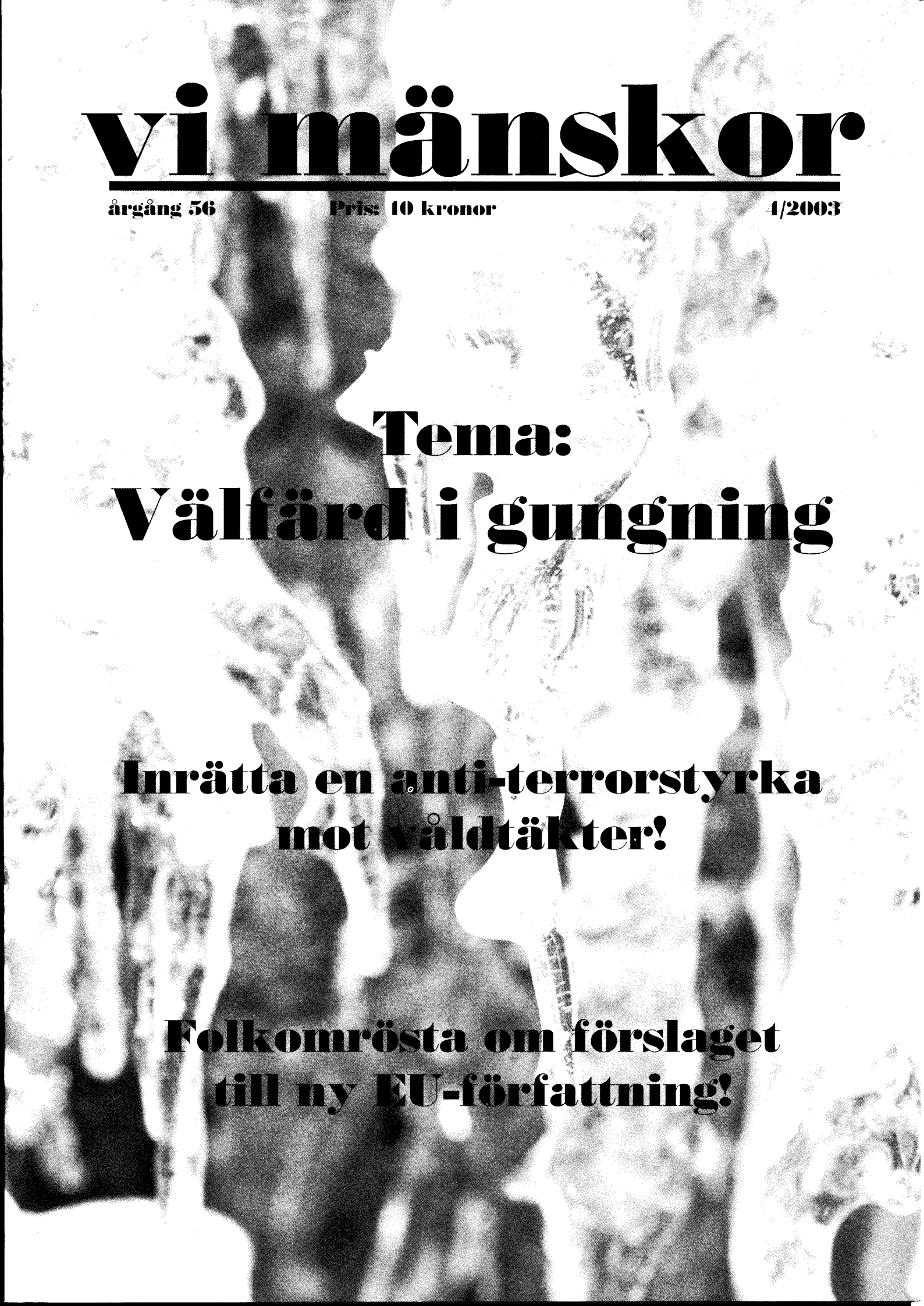

vi människor

årgång 56

Pris: 10 kronor

1/2003

Tema: Välfärd i gungning

**Inrätta en anti-terrorstyrka
mot våldtäkter!**

**Folkomrösta om förslaget
till ny EU-författning!**

Moraltant?

Ja, jag är nog en moraltant! Jag tycker inte om att se halvnakna tonåringar, inte att se småflickor sminkade som vuxna. Jag vill inte ta del av dokusåpor på TV. Jag tycker inte att åldersgränsen för att se viss film skall höjas till 18 år för att kunna visa extrema våldsfilmerna. Jag vill inte se film där avhuggna huvuden flyger, detta trots att jag för länge sedan har fyllt 18. Jag tycker att det i stället för högre åldersgränser skall bli ett slut på produktionen av sådana filmer.

I går hörde jag på radion att italienare protesterade våldsamt mot höjd pensionsålder. Arga människor demonstrerade mot försämrade villkor. Det borde vi också göra, demonstrera mera!

Kvinnor mot våld – på film – i hemmet – förtryck i arbetslivet – dåliga pen-

sioner – dålig sjukvård – ja vår ställning i hela samhället totalt. Vi borde gå kvinnur huse, gärna runt Lucia.

Jag har hört socialtjänsteminister, Morgan Johansson, "eländesminister" enligt honom själv, han talade om att psykvården måste förändras, men talade mest om våldsamma män. I det dolda, finns kvinnor som har svåra psykiska funktionshinder. Då de sällan skadar andra så osynliggörs de, för att lämnas att bara skada sig själva. Det går också kvinnor i paltor på våra gator, men vem bryr sig om dem?

Till sist, till något positivt, vi sade nej till EMU. Det kändes fantastiskt att ge etablissemangen en smäll på söta knölen.

God Jul och Gott Nytt År till alla trogna Vi Mänskor-läsare!

Maria Loa Sandgren, ordförande SKV

Europeiskt Socialt Forum i Paris

Jordens Vänner Europa, förbereder sin gigantiska tomat som vill "bita tillbaka" både Bush och WTO (Värld's Handels Organisation) för demonstrationen. På Banderollen står: Bush/WTO: Sluta tvång mata oss med genmanipulerade mat! Text: S Roodsari Bild: E Friholt

SKV kräver ny folkomröstning!

I en rad EU medlemsstater planeras folkomröstning om förslaget till författning, men inte i Sverige.

I förslaget står att valutan är euro. För tre månader sa vi nej till euron. Vill det sig illa kan vi få in den bakvägen.

Den politiska majoriteten i riksdagen håller inte jämna steg med folkmajoriteten. Detta om något är ett bärande skäl till en folkomröstning.

Alltså: Sverige bör folkomrösta om förslaget till ny EU författning!

14 september-rörelsen?

"Egentligen skulle det startas en folkrörelse, icke partibunden, som åtar sig att hålla alla de kritiska frågorna vid liv.

14 september-rörelsen? Jag gillar namnet. På möten har jag känt att många inte ens fått något riktigt utlopp för den glädje de kände över att Goliat besegrades. Ett oförlöst, djupt demokratiskt jubel döljer sig i väljarkåren. Och faktiskt: Förträngd glädje är lika problematisk som förträngd upprördhet."

Göran Greider Metro 101003

Innehåll:

- 2 Ledarsida
- 3-6 Systemskifte pågår
- 7 Kommunallöner
- 8 Sjuk i landstinget
- 9 Sjuk vård
- 10 Feminism
- 11-17 Klappjakten på kvinnor
- 18 Ny EU-författning
- 19 Shirin Ebadi
- 20-22 Socialt Forum i Paris
- 22 Världskvinnomarschen
- 23 Palestina
- 24 EMU-folkomröstningen
- 25 Winberg i glastaket
- 26 Vandina Shiva
- 27-28 Tuzla
- 29 Feminismen lever
- 30-34 Bokrecensioner
- 35-36 Ung poet - dikter
- 37 Notiser
- 38 Kalendarium
- 39 SKV-sida
- 40 Inrätta antiterrorstyrka

Nästa nummer kommer ut till 8 mars och handlar om bl a feminismen, SKV 90-årsjubileum, AGAn mm

Vi Mänskor

Nr 4-2003 Årgång 56
Linnegatan 21 b,
413 04 Göteborg.
Tel/fax: 031 - 14 40 28
info@svenskakvinnor.nu
Ansvarig utgivare:

Evy Hagman
Redaktion: Aase Bang, Erni Friholt, Elly Engstedt, Zaida Hagman, Ditte Johansson, Birgitta Tunovic, Britt-Marie Olander
Prenumeration:
4 nr/år 150 kr
Pg: 90 24 -1.
Tryckeri: Tryckkedjan, Mölndal

Systemskifte pågår

Marknadsliberalismen genomsyrar snart i stort sett varje del av vårt samhälle. Mottot är köp och sälj, bli din egen lyckas smed, satsa på dig själv och skit i andra. Följ utvecklingen av dina PPM-fonder- och aktier på internet, roffa åt dig rejäla fallskärmar och avgångsvederlag. Låt dig mutas om möjligheter föreligger. Lär dig orden för dagen: balanserade styrkort, budgetbalans, budgettak, utförar- och beställarmodeller, avreglering, valfrihet, förändringspotential, bonusprogram, förändringsfaktorer (nedsänkningar) etc.

Stående inslag i nyhetsrapporteringen är nedsänkningar och avgiftshöjningar blandat med varsel och nedläggningar. Detta är inget specifikt svenskt problem utan ska ses i skenet av EU-anpassningen, där kompassen heter stabilitetspakten som medlemsländerna har att rätta sig efter.

Utvecklingen bort från likvärdig vård, skola och omsorg har pågått under lång tid. Den svenska modellen ska nedmonteras. I valrörelse efter valrörelse har vi hört mantrat "skola, vård och omsorg" framföras, även om det

ekar allt ihålligare. Med igenkännbara paroller om rättvisa och solidaritet appellerar makteliten till väljarna. Naturligtvis är det hela ett skådespel, eftersom avsikten är att föra en annan politik, att genomföra ett systemskifte.

Landstingen och kommunerna ska spara miljarder under de kommande åren. "Det finns inga pengar" säger politikerna. Om en lön upprepas tillräckligt många gånger blir den en sanning. Till slut tror folk att det finns inga pengar, att det är en naturlag att vi måste spara, att arbetslösheten och sjukskrivningarna minskar om a-kassa och sjukersättningen sänks.

Männens mastodontprojekt

En blick på högerspalten på denna sida bevisar att det finns pengar. Uppenbarligen finns det pengar till allt möjligt, bland annat stora och oerhört kostsamma mastodontprojekt... gigantiska monument över maktens män.

Politiken i Sverige präglas av kortsiktighet, ibland tycks inte den ena handens veta vad den andra gör. När statsbudgeten gick med stora överskott åren

Visste du att?

- mellan 1998 och 2002 gick statsbudgeten med **överskott** på 200 miljarder kr
- under samma period genomfördes **skattesänkningar** på 50 miljarder kr
- **JAS** har hittills kostat 100 miljarder kr
- svenskarna har betalat nästan 90 miljarder kr netto i **EU-bidrag** 1995 - 2002
- **landstingen** ska spara 5,5 miljarder kr nästa år
- **2007 beräknas landstingens underskott** till 15 miljarder kr
- tunneln genom **Hallandsåsen** fn beräknad till 6-6,5 miljarder kr (enl SNF 7,5 miljarder kr)
- **Götatunneln** i Göteborg beräknas till 2,97 miljarder kr
- **Citytunneln** i Malmö beräknas till 8,7 miljarder kr
- **Mälartunneln** 8,5 miljarder kr
- tre toppbyråkrater i Östergötlands landsting har fått **fallskärmar** på tio miljoner kr
- **bonusprogram** för chefer vid tio hel- eller halv statliga företag ger dem 115 miljoner kr
- **riksdagens partistöd**: 260 miljoner kr i år
- **landstingspartistöd**: 181 miljoner kr i år
- det sammanlagda **kommunala partistödet**: 339 miljoner kr i år
- det limousinåkande, festande och semesterresande **försvarets totala anslag** är på drygt 44 miljarder kr i år
- **försörjningsstödet** till monarkin går loss på drygt 90 miljoner kr per år

– Bonusbegreppet har fått alltför för dålig klang. Vårt incitamentprogram bör istället kallas för OB-tillägg – det låter ju folkligt och kundrelaterat.

runt millennieskiftet investeras inte i framtiden, utan istället betalades det av på statsskulden och skatterna sänktes i flera omgångar. Det sistnämnda var ju förstås rena rama röstfisket.

Sjukvården fungerar allt sämre; köerna blir allt längre, vårdcentralens akuttider är bokade i förväg, på sjukhusens akutmottagningarna finns den ändlösa väntan. Det verkliga grundskottet mot en offentlig och likvärdig sjukvård är att folk ska få betala sin sjukvård en gång till som i Östergötlands landsting.

Ingen planering för framtiden

Under årtal har de styrande talat om att de äldre blir allt fler, att behovet av äldreomsorg och sjukvård kommer att

öka, men någon långsiktig planering har inte siktats i finansens korridorer.

Äldreboenden stängs, inte för att behovet minskat, utan för att tjänstemän och politiker omdefinierat behovet. De gamla som är i behov av mänsklig närhet, dagliga aktiviteter sitter ensamma i sina hem i väntan på halvvarm folierad mat. Ibland sägs att sättet vi tar hand om våra gamla på är ett bra mått samhällets civilisationsgrad. På sina håll i Sverige har civilisationen fått ge vika för iskalla marknadsprinciper och åtstramade beräkningar uttänkta av överbetalda räknemän.

Likvärdighetsprincipen skrotas

Likvärdighetsprincipen är på väg att skrotas för gott. Inte ens skenet hålls

uppe. När välfärden krackelerar utkristalliseras det nya klassamhället, där vi alla ska formas till köpare och säljare. För en del har det gått bra, men för andra betydligt sämre.

När orättvisor sätts i system drabbas kvinnorna hårdare än män. I allmänhet är det kvinnorna som får ta smällen, det är deras arbets- och livsvillkor som försämrats. Därför toppar kvinnor sjukskrivningsstatistiken. Därför ökar arbetslösheten bland unga kvinnor, liksom behovsanställningar och deltidsarbeten.

Största förlorarna

De största förlorarna är ensamstående mödrar enligt SCB. Under åren 1995 - 2002 har de förlorat 810 kr/månad, medan många, framför allt höginkomsttagarna, fått det bättre. Men vem bryr sig om de ensamstående morsorna, att bidragsförsäkringen legat på samma nivå i decennier och att deras valfrihet är beskuren av en tom börs?

Inom område efter område går den nyliberala slättermaskinen fram. Dagis, fritids, fritidsgårdar försämrats eller stängs. Eller ta skolan till exempel: klasserna blir större, lärarna färre, vikarierna allt fler, läromedlen allt äldre.

Vilka politiker bryr sig om att barnen har ont i magen när de ska gå till skolan, eller att lärare bränner ut sig. Vad gör det om läromedlen är ur tiden och hör hemma på museet? Det enda betydelsefulla är att hålla budgeten.

Det finns ytterligare en sjukdom som grasserar i de kommunala skolorna: utarmning. Privatskoleriet dränerar och utarmar den kommunala skolan: den tar de bästa eleverna, de bästa lärarna. Kvar blir elever, vilkas föräldrar varken har ork eller intresse nog att leta rätt på lämpliga, fungerande skolor.

Komvux - ett minne blott

På sina håll är Komvux snart ett minne blott. Utförar- och beställarnämnder,

Ibland sägs att sättet vi tar hand om våra gamla på är ett bra mått samhällets civilisationsgrad. På sina håll i Sverige har civilisationen fått ge vika för iskalla marknadsprinciper och åtstramade beräkningar uttänkta av överbetalda räknemän.

bolagiseringar har förstört Komvux. I Göteborg har experimentet kostat skattebetalarna miljontals kronor, många lärare har mist jobbet och eleverna möjligheten att läsa. Hanteringen av Komvux är ett skolexempel på hur det kan gå när de så kallade fria marknadskrafterna släpps loss.

Privatiseringar av det kommunala bostadsbeståndet i storstäderna hotar att göra innerstäderna till ett reservat för folk med pengar. I spåren på en avreglerad bostadsmarknad följer segregation och utanförskap i sällskap med mindre nogräknade personer som tar tillfället i akt att skörta upp de bostadsökande- och lösa.

Avreglering - tidens melodi

Statliga verksamheter splittras upp, säljs ut, bolagiseras, för att sen slutgiltigt förstöras. Se på Statens Järnvägar. Se på Posten, Televerket, Vattenfall etc.

Avreglering är inte bara ett begrepp i tiden – det ingår som en viktig del i den nyliberala EU-anpassade politiken. Vi har ju tex fått en avreglerad el-marknad som skulle ge oss lägre priser. Hittills har vi kunnat se oss i månen efter lägre priser, de har ju istället fördubblats. Vattenfall skinnar kunderna allt medan dess verkställande direktör skär guld med kniv: Lars G Josefssons lön och bonus = 6,8 miljoner kr.

En del svenskar gick ju på luren-drejeriet med PPM-fonderna i tron att de kunde säkerställa sin framtida pen-

sion och ålderdom. Lyckoostarna är lätt räknade bland PPM-placerarna. Däremot har fondcheferna lyckats höja sina löner från åtta till fjorton gånger industriarbetarlönen.

En fejkad verklighet

Medan somliga sitter och tummar på sina värdelösa aktier ägnar andra sig åt en annan form av verklighetsflykt. De låter sig bedövas och förföras av dessa otaliga dokusåpor som rullas under snart alla dygnets timmar i TVn. Denna förnedrande låtsasverklighet har även sina verkliga avläggare: de blir kioskvältare på tabloidernas förstasidor. Redan de romerska kejsarna visste att "bröd och skådespel" skulle hålla fol-

ket på mattan. Ett mätt och underhållet folk gör inga uppror.

Verkligheten överträffar sagan

Lite roligt i kråksången är ju att den riktiga verkligheten överträffar den påhitade, den fabricerade. Här finns skurkarna, mutkolvarna, svindlarna, lyxlägenheter, bilar, utlandsresor mm. Och det på riktigt – i det verkliga livet.

Eller varför inte låtas sig roas av Svenskt Näringslivs nya framtoning med Ebba Lindsö och Stefan Fölster i spetsen. Dock; skenet bedrar, för bakom etikkurser och lågmält malande rör sig ulvar i fårakläder, och i bakgrunden lurar bilhandlaren Sören Gyll. Budskapet är omförpackat, men inget är nytt un-

Sänkt ersättning - bättre riksdagsmän?

Vissa riksdagsmän anser att sänkt a-kassa skapar nya jobb, precis som de tror att sänkt sjukpenning skapar färre sjuka.

Om så vore fallet borde ju sänkta löner och färre förmåner ge oss bättre riksdagsmän.

der solen: sänk arbetsrätten, sänk skatterna, sänk företagsskatterna, sänk för-
mogenhetskatten, sänk...

Rätta mun efter matsäck?

Nu väntar rekordnedskärningar, avgiftshöjningar och dessutom nya avgifter. Den som har tjock plånbok kan köpa sig bra vård, skola, boende, hushållstjänster mm. Det är den krassa verkligheten bakom talessättet "rätta mun efter matsäck".

Välfärd för alla är snart ett minne blott. Det goda livet är förbehållet ett etablissemang och en maktelit som blir alltmer girigt. Det handlar om fall-

skärmar, bonusar, lägenhetsaffärer, lyxresor och mutor.

En gång fanns drömmen om det goda samhället, där likhetsprincipen skulle vara riktgivande. Kvar i spillrorna av ett folkhem finns snart ingen plats för arbetslösa, ensamstående morsor, lågavlönade, sjuka, gamla, flyktingar m fl grupper.

Resultatet i EMU-folkomröstningen visar att en majoritet av folket är oerhört trött på schackrandet med välfärden. Det visar också att en annan värld är möjlig. Att den kampen förs här och nu mitt i den svenska vardagen..

Britt-Marie Olander

Världens bästa arbetsmiljö

Svenskt Näringslivs vice ordförande **Jan-Peter Duker** om arbetsmiljön i den privata sektorn:

"Vi har faktiskt världens bästa arbetsmiljö. Vi menar att arbetsgivarna har väldigt små möjligheter att påverka sjukskrivningarna. De beror till övervägande delen på andra fakto-

rer än vad som händer i arbetslivet. Den totala livssituationen för människor har blivit mer pressad. Det är stress, hemmamiljön, fritidsaktiviteter och annat som spelar roll." (P 1 -Morgon 06.15 2003-03-03)

Så bra då! Då behöver ju aldrig arbetsgivaren ta något ansvar!

Arbete åt alla?

Arbete åt alla! Ja, så lät det en gång i tiden. Arbetslösheten, eller obalansen som byråkraterna benämner den, ligger för närvarande på 5,1 procent och är på väg uppåt.

Grundvalen för den svenska modellen är full sysselsättning. Nu vittrar den sönder i kapp med att samhällssolidariteten knakar i fogarna med ökande segregation och köns- och klassorättvisor som följd.

Full sysselsättning och en välutbyggd offentlig sektor är en förutsättning för kvinnors förvärvsarbete.

Nedskärningar i kommunal verksamhet och i socialförsäkringarna drabbar kvinnor hårdare än män eftersom kvinnor är oftare sjuka än män, vårdar oftare barn, förtidspensioneras i högre utsträckning o s v.

Hur socialförsäkringssystemen är utformade är därför viktigt ur ett könsperspektiv.

Under en frågestund i riksdagen lovade Göran Persson att en utredning ska se över socialförsäkringarna. Han vill ha ett system likt pensionssystemet, med andra ord en privatisering och en fortsatt anpassning till EU. Bäva månne alla underbetalda kvinnor!

Den statliga Äldreberedningen tycker att pensionsåldern ska höjas till 79 år. Man tar sig för pannan! Har inte Äldreberedningen hört talas om att LO-medlemmarna pensioneras vid 59 års ålder i genomsnitt?

Eller att äldre arbetslösa diskrimineras? Deras chanser att få jobb är oerhört små. Hur ska det inte då vara för en 70-åring?

I en rapport från Landstings- och kommunförbundet sägs att om man ska nå "budgetbalans" krävs skatthöjning på ytterligare en krona eller nedskärningar på två procent fram till 2007. Detta motsvarar 40 000 jobb, huvudsakligen kvinnojobb.

Britt-Marie Olander

Besviken på Kommunal

– Jag tror inte ett ögonblick på LOs löften om låglönesatsning. Felet med deras modell är att vi inom vår sektion har för många genomgångsyarken med låg lön. Det säger Tina Björlund, fackligt aktiv i Kommunal och med över 20 år inom vården i yrkena vårdbiträde och undersköterska.

Det var i början av 1980-talet som Tina, som idag är 43 år, började sin bana inom vården. Hon var en av dem som var med från starten i Enskededalen, eller Dalen som hon i dagligt tal säger.

Eftersom Tina är nära släkt med mig så har jag följt hennes bana och kamp för en rättvis lön och den kampen har varit tuff, det kan jag försäkra. Den sliter dessutom hårt på Tina och alla som engagerar sig.

Poppelgården assistans är rätta namnet på hennes arbetsplats i dag och där de anställda ingår i Kommunal, sektion 26 med 8 000 medlemmar. Inom sektionen finns i princip alla yrken representerade, som vårdbiträden, personliga assistenter, barnskötare, köksbiträden och undersköterskor.

Själv har Tina under de här åren utbildat sig som barnskötare och undersköterska.

I dag är Tina besviken på sitt fackförbund, en besvikelse som inte blev mindre av det snöpliga slut som strejken i våras fick.

– Strejken blev ju ett fiasko och jag trodde inte det var sant när jag fick höra på radion att den var avblåst. Vi tyckte redan från början att fackets metod att vi skulle strejka i två veckor på varje arbetsplats var fel. En strejk ska inte vara tidsbegränsad, den ska lamslå, menar Tina bestämt.

Faktaruta

Namn: Kristina "Tina" Björlund

Ålder: 43 år

Yrke: Undersköterska

Facklig tillhörighet: Kommunal sektion 26

Fackliga uppdrag: Skyddsombud i fem år och arbetsplatsombud

Familj: Sönerna Daniel 20 år och Simon fem år. Sambon Anders och hans tre döttrar.

Lönetrappan

Det var under 1990-talet som modellen med individuella lönesättningar på lokal nivå tog fart. En modell som Tina inte lovordar, säger hon.

– Den modellen kan ju aldrig bli riktigt rättvis och eftersom vi har så många genomgångsyarken i vår sektion innebär det att vi läcker som ett såll.

Tina förklarar det enkelt så att varje satsning från lokala potten, till exempel på en lågavlönad personlig assistens, försvinner när den slutar på sitt jobb.

– Vi har många personliga assistenter som slutar bara efter ett år och då tar hon ju med sig pengar från vår pott, konstaterar hon.

Vad "kommunalarna" inom sektion 26 i stället vill ha är kraftigt höjda ingångslöner och en återgång till modellen med lönetrappa.

– På det sättet får vi åtminstone en chans att på lokal nivå ta ansvar för våra potter och satsa på dem med låg lön, säger Tina och berättar i samma andetag om en kvinna på hennes arbetsplats som förra året gick i pension med en slutlön på 16 400 kronor.

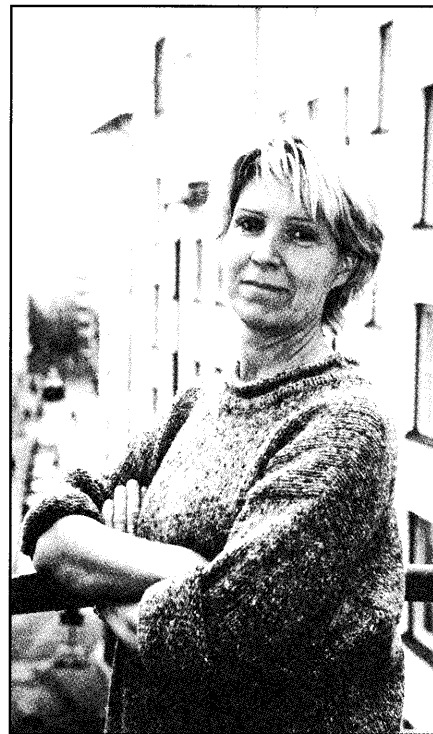
– Det förstår ju var och en hur hennes pension blir och det efter många år i yrket.

Inget fel på engagemanget

Engagemanget när det gäller att slåss för rättvisa löner går inte att ta miste på hos Tina som samtidigt också ger uttryck för missnöje och besvikelse över facket centralt.

– Vi får kämpa hårt på lokal och sektionsnivå, men efter det snöpliga slutet på strejken i våras var det många som talade om att gå ur facket.

Men även om engagemanget för det lokala fackliga jobbet är starkt så räcker det inte för de offentligt anställda när det

En strejk ska inte var tidsbunden, den ska lamslå, säger Tina, som är mycket besviken på facket centralt. Bild: Hillevi Björlund

gäller att "kämpa" för rättvisa löner.

– Det är ingen som ska tro att den andra rondan är så lätt när var och varannan kommun i princip "går på knäna" för att klara budgeten.

Resultatet av Kommunals strejk i våras blev 3,95 procent för personal inom vården, medan andra grupper fick stå över den här gången.

– Det känns ju också fel och överhuvudtaget anser vi att man ska sluta prata om procent. Satsa på kronor och ören och ge oss en lön likvärdig med industriarbetarna. Vill vi ha en vård värd namnet så måste det få kosta, avslutar Tina.

Maj-Britt Björlund

Väntar ättestupan nu?

Östergötland är ett väldigt vackert landskap, ett landskap som vi östgötar är väldigt stolta över. Favoritplatsen för mig och många fler är berget Omberg: den högsta punkten i länet med en strålande utsikt över Vättern och alla mest gillar jag Västra Väggar där berget stupar brant ner mot vattnet.

– Det blir väl Västra Väggar för mig när jag blir gammal och sjuk, brukar jag skämta. Nu "vete 17" om jag inte kommer att få rätt.

Tanken kom när landstinget presenterade sin prioriteringslista och följaktligen blev det min första fråga till Sing-Britt Centerfjäll (v) om jag som pensionär behöver känna mig orolig.

– Nej definitivt inte, konstaterar Sing-Britt som är en av de 17 ledamöterna i Hälso- och sjukvårdsnämnden och som står bakom listan på de 50 akkommor eller ska vi säga sjukdomar som man valt att prioritera bort. Men trots att många av punkterna som räknas upp på listan gäller oss äldre som exempelvis från två hörappara-ter till en och ledbesvär.

Fortsatt trygg vård

Var och en kan ju tänka sig vilket ramaskri det blev inte bara i vårt län, eftersom man redan nu befarar att fler landsting kommer att följa efter.

I en stor annons har Landstinget i Östergötland försökt förklara varför man måste prioritera och röra om och lägga ner avdelningar bland våra tre stora sjukhus i länet. Dessutom säga upp 310 landstingsanställda.

– Landstinget är lika känslig som industrin för konjunktursvängningar och verkligheten är den att skatteintäkterna minskar samtidigt som kostnaderna ökar, säger Sing-Britt.

Landstinget i Östergötland omsätter cirka åtta miljarder per år och den minskning i utbud som landstinget nu har att besluta om motsvarar 38 miljoner kronor.

Merparten av vården är alltså kvar, menar man.

– Det har blivit många missförstånd när det gäller listan och den grundläggande skillnaden är väl att politikerna tagit ett större ansvar. Prioriteringar har gjorts tidigare och ingen kommer att ställas utanför vården eftersom det slutgiltiga avgörandet görs av läkaren, säger Sing-Britt.

"Vården ska finnas nära dig" tycker landstinget och det innebär förstås en större satsning på vårdcentralerna?

– Fler patienter ska behandlas inom primärvården och våra vårdcentraler fungerar bra. De som inte gör det kommer vi att stärka upp, säger Sing-Britt och därmed börjar jag känna mig lite tryggare ändå.

Men knappt har den känslan infunnit sig förrän nästa överraskning kommer när jag läser i lokalbladet att primärvården också kommer att få en prio-

riteringslista.

Hälso- och sjukvårdsnämndens ordförande Anna-Lena Sörensson (s) säger i nämnda blad att hon lagt ut ett uppdrag på länsdelsansvariga för den nära hälso- och sjukvården att inrätta en prioriteringslista även för primärvården.

Det gäller alltså att försöka sköta sin kropp och i första hand se till att öronen håller och att alla leder fungera som de ska. Inte utsätta mig för risken att få blåskatarr eller inkontinens.

Prostatan kan jag ju känna lugn inför ändå.

Vart tar pengarna vägen?

Det är kris i kommuner och landsting står att läsa i ett av de lokala bladen och problemen är inte tillfälliga heller. Trots stora skattehöjningar i en del kommuner och landsting väntas det sammanlagda underskottet bli runt sex miljarder kronor.

Man kan undra vart pengarna tagit vägen och vad blev det av den fina vårdgarantin man hörde talas om i slutet av 1990-talet?

– Vårdgarantin var mycket kostnadskrävande samtidigt minskade skattekraften under åren 2001-2002, säger Björn Grip, tredje vice ordförande i landstingsstyrelsen och vänsterns gruppleddare i landstingsfullmäktige i Östergötland.

Till det skall läggas att allt fler cancerfall klaras, man beräknar att cirka 80% i dag klarar av sin cancer. Vi blir allt äldre och i dag ses det som normalt att t ex en 75-åring klarar en operation och kan leva ett drägligt liv.

– Till det ska läggas regeringens kortsiktiga politik när det gäller att få balans i budgeten. Enligt Grip så har landstingen två år på sig att få balans i

Ingen är
värdelös!

Människors lika
värde pratas det om
titt som tätt.
Även om det lika
värdet inte existerar
så innebär det inte
att en del är
värdelösa.
Se på Östergöt-
lands Landsting,
där har ju sjuka
fått en prislapp.

sin budget. De har med andra ord kniven på strupen.

Kan vi säga adjö till den Svenska Modellen nu då?

– Jag skulle i stället vilja påstå att det här är ett sätt att rädda den svenska modellen, menar Björn Grip.

Ja, hur man än resonerar så kan ändå vi östgötar konstatera att det blir förändringar. Eller vad sägs om att Motala-bornas blir utan sitt BB. Inga akutoperationer på nämnda lasarett. Det blir att åka till Linköping.

Däremot satsas på ortopedi i Motala och till det kan läggas att vi har ett universitetssjukhus i Linköping, där man kan få specialistvård.

Det blir förstås mycket taxiåkande i länet i framtiden. Men den verksamheten ska ju också leva och det ger ju jobb som i sin tur ger skattepengar.

Jag kanske ska vänta lite med Västra Väggar och se hur det hela kommer att bli.

Men under tiden är det nog säkrast att försöka hålla sig så frisk som möjligt.

Majbritt Björlund

Sjuka beslut gör vården sjuk

För knappt två år sedan överöstes göteborgarna av propaganda för miljoner om att lista sig på vårdcentralerna. Listningssystemet kapsejsade efter ett tag beroende på att alltför många listat sig! Det medförde stora underskott i sjukvården till priset av att allt färre får vård!

Beslut om offentlig verksamhet bör väl utgå från den existerande verkligheten och inte fixa idéer. Husläkarsystemet infördes under det borgerliga styret på 1990-talet, men avskaffades för att det var dyrt. Trots detta infördes ett liknande system.

Om vanliga människor förskingrar allmänna medel eller orsakar stora underskott i sin organisation blir det åtal och avsked. Men uppenbarligen kan politiker fatta vilka undermåliga beslut som helst och ändå gå fria. Den förra sjukvårdsnämnden lät sig inte påverkas av den omfat-

tande kritiken och debatten mot systemet som föregick själva beslutet.

Idag hör vi bara tystnad från de förra sjukvårdspolitikerna. Kan det bero på att de saknar trovärdighet och är totalt ansvarslösa för den sjuka vård de beslutat om? Att de brustit i omdöme och låtit sig styras av osunt förnuft?

Däremot har göteborgarna fått facit på listningen: underskott på 164 miljoner kr, vilket innebär att:

- ca tio vårdcentraler läggs ner
- migränkliniken läggs ner, avtal med privatkliniker sägs upp

Sjukvården inom Västra Götalandsregionen har profilerat sig på två saker: nämligen Sveriges längsta köer och vård av sjuk budget.

PS. Trots att Sahlgrenska ska spara 200 miljoner kr har man anställt en kommunikationsstrateg (informationschef) för 80 000 kr i månaden. DS

BMO

Bild Theresa Parker

Använd Schyman!

Gudrun Schyman har ställt sin riksdagsplats till den feministiska rörelsens förfogande. Detta innebär att feminister genom henne "ska kunna delta i debatter, ställa frågor till regeringens ministrar, lägga förslag på lagändringar och tvinga de etablerade partierna att ta ställning i feministiska nyckelfrågor". Ty det feministiska förändringsarbetet i Sverige går mycket långsamt:

- Kvinnor utför fortfarande merparten av det obetalda arbetet i hemmet.
- 99,6 procent av börsföretagens verkställande direktörer är män.
- Närståendevåld är den vanligaste dödsorsaken för kvinnor mellan 15 och 44 år.
- Löneskillnaderna mellan könen minskar inte.
- Män står endast för 14 procent av uttaget av föräldraförsäkringen.
- Andelen kvinnor med osäkra anställningsförhållanden ökar.

I en riksdagsmotion drar Schyman upp riktlinjerna för förändringsarbetet. Hon kräver bl a mer resurser till kvinnors organisering, att universitetens kunskaper används, att ett feministiskt revisionsverk inrättas. Motionen, "Feministiskt förändringsarbete" (2003/04:A288), finns att hämta på riksdagens hemsida, eller kontakta riksdagens information 08 - 746 40 00.

Schyman ansats att spränga partigränserna, att använda sin riksdagsplats som feministisk plattform har naturligtvis gett upphov till ramaskrin bland riksdagsledamöter av olika kulör och kön.

Därför fortsätter också attackerna mot hennes skatteavdrag. Helt uppenbart finns det gott om läckor och feminister i hennes eget parti. Här styr Jantelagen och kastrationsångesten lyser ur Bröderna Duktigs ögon.

Hur som helst; om du har en bra idé, mejla till gudrun.schyman@riksdagen.se eller skriv till Gudrun Schyman, 100 12 Sveriges riksdag

Lön för mödan, eller?

Urban Bäckström, den förra riksbanksdirektören, ska rädda det skamfilade Skandia Liv. Som tack för mödan får han en lön på 3,2 miljoner kr per år. Skulle han vilja avgå hägrar ett avgångsvederlag på 6,6 miljoner kr.

Ebba Lindsö, vd på Svenskt Näringsliv, kan gotta sig åt 3,5 miljoner kr per år. Säkert väl använda pengar med tanke på det budskap som torgförs.

Wanja Lundby-Wedin, som företräder de svenska arbetarna, får 1,2 miljoner kr per år. Wanja hade som bekant ingen större förståelse för kommunalarnas lönekrav.

Anitra Steen tjänar 2,4 miljoner kr per år som generaldirektör på Systembolaget. En del är lön, annat är bonus (obs! ej muta). Bonusen får hon nog för att hon

är duktig på sitt jobb, vilket kanske inte är så svårt då hon bossar inom ett monopol.

Anders L Johansson är generaldirektör på AMS. Nyligen fick han en nätt liten lönehöjning på 15 000 kr i månaden. Plus 216 000 kr retroaktivt. Han har nu en månadslön på 94 000 kr. 15 000 kr i månaden det är väl ungefär vad en arbetslös får ut före skatt.

Sen 1998 har **riksdagslönerna** gått upp med 50 procent, från 30300 till 45 000 kr i månaden. Till det ska plussas en ersättning på 3 667 kr per månad för kontorsmaterial och liknande. Plus gratis resor, bostad mm.

Dessutom får enskilda ledamöter årliga tillägg:

- riksdagsstyrelsen 81 000 kr
- vice talmän 162 000 kr
- utskottsordf 108 000 kr
- vice utskottsordf 81 000 kr
- riksbanksfullmäktige 75 600 kr
- stiftelsen Riksbankens jubileumsfond 27 000 kr.

Låga kvinnolöner inom industrin

Det är inte bara inom Kommunal, Handels och andra kvinnodominerade fackförbund som lönerna är låga. Även inom industrin har kvinnorna låga löner.

Enl Dagens Arbete tjänar 50 000 personer mindre än 16 000 kr i månaden. Inom textil- och beklädnadsindustrin tjänar 60 procent av kvinnorna under 16 000 kr i månaden.

På många arbetsplatser inom industrin får männen de kvalificerade och tekniskt krävande jobben, som ger högre lön och mer utbildning. Kvinnorna har de monotona jobben, som ger lägre lön och färre chanser till utbildning.

Lön efter kön

Tidigare i höst kom SCB med en rapport som visade att heltidsarbetande kvinnor tjänar 92 procent av vad männen gör.

Elisabeth Tamm i unga år.

Kvinnofrågan

"Vi tala alltid om att spara. Det är emellertid ledsamt att konstatera att det genomgående draget i alla betänkanden är, att man vill spara på de kvinnliga lönerna och särskilt de som är lägst avlönade".

Elisabeth Tamm i riksdagen 1924

(Citerad i Hjördis Levin, En radikal herrgårdsfröken, 2003)

Klappjakten på kvinnorna

I nedanstående artikel visar frilansjournalisten Margareta Norlin på en annan bild av sjukskrivningarna i Sverige än den förhärskade. När regering, samarbetspartier och opposition vill klämma åt de sjukskrivna blottlägger Margareta orsakerna till de höga sjuktalen: årtal av nedskärningar, dålig arbetsmiljö, ständiga omorganisationer inom offentlig sektor kräver sina offer. Hon avslöjar även myter som att svenskarna är sjukast i Europa. En längre version av artikeln har varit publicerad i Ordfront Magasin 10/03.

Under hela nittioalet skrev jag artiklar i Aftonbladet och Arbetet om läget för kvinnorna i offentliga sektorn. Och fick tusentals läsareaktioner. Jag hör ständigt för mitt inre öra alla dessa historier, all den sorg, ilska och besvikelse som jag fått lyssna till via telefon, och personliga möten. Det var mycket ofta berättelser om ett oändligt ansvarstagande gentemot elever, patienter, barn, handikappade eller socialbidragstagare. Nästan alltid kom det en bisats om extraarbete på kvällarna. En stor grupp bland dem som hörde av sig, var exempelvis dagisföreståndare som berättade att de fick göra nästan all administration hemma på kvällar och helger, tiden räckte inte till annars.

EN STARK MINNESBILD ÄR DEN av en högt värderad förskoleförestandare av den kaliber det skrevs artiklar om, som plötsligt fick fyra förskolor att ta hand om istället för en. "Det går inte!", sa hon. Men kommunen envisades. Hon accepterade så småningom och försökte göra sitt allra bästa, men till slut gick hon in i väggen, med lång sjukskrivning som resultat. Nu har kommunen åter delat upp ansvaret i fyra delar, men den kvinnan kunde aldrig komma tillbaka. Först tog hon tjänstledigt ett halvår utan lön, och sen tog hon plats som utvecklingspedagog på annan ort.

Grundskole- och gymnasielärare var redan tidigt en utsatt yrkesgrupp som idag toppar sjukskrivningsstatistiken. Särskilt i storstädernas förortsskolor har de hamnat svårt i kläm mellan elevernas behov och kommunernas sparkrav. Jag talade med högstadielärare som fick tandproblem därför att de låg och gnisslade tänder hela nätterna av stress. Jag talade med speciallärare som inte trodde att de skulle leva tills de blev femtio år, om läget inte ändrades. Jag talade med lärare på nedskärningsskolor som blev betygssatta av nedlåtande

tande tjugofem åringar hämtade ur konsultbranschen, och som sa upp sig efter att ha fått tårta och choklad via ett infantilt poängsystem av stolliga belöningar.

Ett samtal som för alltid finns inbränt i hårddisken var den engagerade läraren på ett förortsgymnasium i Stockholmstrakten, som berättade hur de kämpat som djur för att eleverna inte skulle bli lidande av att kommunen minskade resurserna till undervisningen med en dryg fjärdedel. De var några eldsjälarna som försökte hålla ångan upp i en ständigt nedåtgående spiral. "Sen orkade man inte så mycket mer, sa hon. Och så i förbigående: "Och sen var det ju så många av oss som dog!"

"Här finns ett otroligt missnöje. Det är någon som blir långtidssjukskriven varje vecka. Folk försöker in i det sista, men sen brister det plötsligt."

Det var så. Fem av de drivande på gymnasiet hade dött: i stroke, i hjärtinfarkt, i självmord, i cancer, utan att någon reflekterat över den saken.

Mot bakgrund av sådana historier är det knappast märkligt att mer än åtta av tio lärare redan 1996 ansåg att kommunerna var dåliga arbetsgivare, och att i en pinfärsch undersökning bara 40 procent av de lärare som utsatts för trakasserier i jobbet ens tog upp det med sin skolledning.

Eftersom erfarenheterna från en omöjlig arbetssituation talar sitt tydliga språk, har vi i Sverige fått ett växande problem att rekrytera lärare till de kommunala skolorna och

elever till lärarhögskolorna. Trots alla glättiga rapporter och solskenshistorier som sprids via kommunerna når en verklighetsförankrad information fram – särskilt till de unga, som nu nobbar läraryrket.

Rektorerna har i sin tur också haft en övermäktig uppgift under 90-talet. Många av de erfarna pensionerade sig under den här perioden, och de nya rekryterades ofta från förskolesektorn eller helt andra sektorer, och har känt sig hjälplösa. De har kämpat en ojäm kamps mot nedskärningar och omöjliga krav. I åtskilliga fall har de utsetts till syndabockar av kommunledningen och fått sparken under förödmjukande omständigheter. Trots att de till politikerna tidigare framfört troliga konsekvenser av de politiska besluten.

En aktuell – men typisk – historia handlar om en rektor som flyttade från en Stockholmsskola till en mindre stad, eftersom villkoren i förorten blev allt mer orimliga. "Jag vaknar på nätterna av rent raseri", sa hon redan 1995, i upprördhet över elevbehandlingen.

"Personalen känner stor frustration över att inte kunna göra ett bra jobb. Allt styrs enbart av ekonomiska resonemang. Nu ska vi till exempel spara mer än tio miljoner på personalbudgeten, i ett läge där vi har galopperande sjukskrivningar!"

Hon tog tjänstledigt ett år för att vila upp sig och levde på arvspengar hellre än att sjukskriva sig. Även den mindre staden krävde dock att rektorn skulle ansvara för alltför många lärare, långt över normen. Men hon kämpade. Och i våras fick hon en hjärtkollaps strax före skolavslutningen och nu går hon långtidssjukskriven.

Här har vi återigen ett exempel på en kvinna som själv betalar för sin utslitning, hellre än att ligga allmänheten till last, och som knappast får tack för det från något enda håll. Istället blir hon ideligen misstänkliggjord av politiker och journalister i offentligheten, och får veta att det är hennes fel att Kommunal inte får höjda löner.

Det finns fler yrkesgrupper som har ett liknande läge: socialsekreterare till exempel, eller vårdbiträden inom äldreomsorgen. Förskollärare inte att förglömna – en grupp som faktiskt har de högsta sjuktalen av de alla.

Och nu, år 2003, talade jag alltså under två månader på heltid med landstingsanställda sjuksköterskor, undersköterskor och läkare, om varför sjukskrivningarna ökar. Den uppgivenhet som strömmade genom telefonluren var inte att ta miste på. Mycket talade de förstas om nedskärningar och omorganisationer, men lika ofta om hopplösa arbetsscheman, skuld känslor gentemot patienterna och bristande respekt. Låt mig citera några av rösterna:

"Här har vi haft massor av omorganisationer som har präglats av fruktansvärt kortsiktigt tänkande. De som fattar besluten gör aldrig någon analys. Man får en idé och så genomför man den. Sen kanske man inte ens slutför den. Det är så planlöst."

"Upplevelsen hos dem som jobbar är att tiden inte räcker till för patienterna, och att det saknas respekt för personalen som yrkesmänniskor."

"Stora nedskärningar har resulterat i att folk jobbar hårdare. Fler operationer, fler patientbesök, fler inlagda. Samtidigt som personalen blir äldre. Det blir högre tempo och inga återhämtningspauser. Det är de äldre som bränner ut sig."

"Här infördes en stressklinik. Men ingen vågade gå dit eftersom ett kriterium i löneförhandlingarna var 'stresstålighet och flexibilitet'. Om man gick till stresskliniken blev det ju ett erkännande att man var mindre stresstålig, och då skulle man få lägre lön."

"Vi är många som mår så dåligt, och när lönen är det enda beviset på uppskattning så slår det så hårt om arbetskamraterna får högre lön."

"Situationen är sådan att det varken finns tid för att utveckla nya kunskaper eller att utbyta erfarenheter. Arbetsgivarna ger oss hela tiden nya uppgifter, men inte förutsättningar att sköta dessa nya åtaganden."

"Politikerna driver fram omorganisationer för att spara pengar. Det finns en aggression mot personalen från politikerna. Man är inte ens en tillgång."

Så här låter det alltså när man ringer runt till sjukvårdspersonal. Ändå är folk mindre sjukskrivna i landstinget än i kommunerna. Och det är ännu större skillnad mot privatanställda. Men så har det inte alltid varit. Så sent som 1990 var det högre procent sjukskrivna inom den privata sektorn än i den offentliga.

Hela detta skov, hela denna jordskredsliknande förändring av arbetsvillkoren i Sverige har skett under 1990-talet. Och det är i stort sett bara kvinnor det handlar om. 88 pro-

"Vi har arbetstidsmodeller där alla ska rotera hela dygnet. Det orsakar dålig hälsa; sömnproblem. Man blir förfärad. Ingen har ens tänkt på hälsoaspekterna. Folk blir sjukskrivna efter några år. Det är som ett brev på posten."

cent av de långtidssjukskrivna i kommunerna 1998-2001 var kvinnor, enligt Statistiska Centralbyrån. I landstingen var det 89 procent.

Och sjuktalen bland män minskar istället för att öka.

Det här måste alltså vara den i särklass viktigaste kvinnofrågan i vår tid! Den allra tyngsta jämställdhetsfrågan. Men dessa kvinnor verkar inte få stöd från något håll. Inte från facken centralt, inte från de politiska partierna, inte från kvinnoorganisationerna. Jag har inte ens hört jämställdhetsminister **Margareta Winberg** nämna det i förbigående. Köns-

Ill: Birgitta Tunovic

aspekten på sjukskrivningarna är tabu både i media och i politiken. När jag ringer Kommunförbundet och pratar med en ekonom, säger han lite skämtsamt: "Det viktigaste för oss i kommunsektorn verkar ju snarast vara att byta kön på personalen!"

OCH HUR HAR DÅ de ökande sjuktalen tagits upp på den offentliga arenan? Hur har politiker och media reagerat sedan man fick upp ögonen för att sjuktalen ökade igen från 1998 och framåt?

Oroande man sig över den dåliga arbetsmiljön inom offentliga sektorn? Fick man kanske en smula dåligt samvete över nedskärningarna under nittio-talet? Funderade man över varför nästan alla var kvinnor? Ångrade man att man hade minskat försäkringskassornas personal med 30 (!) procent, så att de inte hann med sitt rehabiliteringsuppdrag? Bekymrade man sig över att det blev allt svårare att rekrytera unga människor till landsting och kommuner?

Definitivt inte. Vad debatten handlade om från första minuten var istället hålet i statskassan och statsbudgeten. Det var detta som sjukskrivningarna innebar för såväl regering som opposition. Läget togs upp som ett rent budgettekniskt problem. Hur mycket det kostade staten att så många människor var sjuka, hamrades in dag efter dag i rikstidningarna och SVT:s nyhetssändningar. Det var liksom de sjukas fel att ekonomin inte gick ihop. Här gick de och sjukskrev sig trots

att politikerna påpekat att det blev ekonomiska problem för staten. Vilken makalös fräckhet!

OCH SEDAN KOM NÄSTA våg av indignation: antydningar om att de sjukskrivna fuskade. Att de nog inte var så sjuka egentligen. Att de bara tog ledigt av slapphet och satt hemma och virkade, utan att ett ögonblick tänka på hur de stackars politikerna drabbades av att somliga tog semester på heltid.

Från början försökte fackliga krafter streta emot den där attityden. Många fackklubbar utgick förvånande nog från att alla människor i grunden vill arbeta, och inte smita från arbete. Till LO-kongressen år 2000 kom det därför en lång rad motioner med krav på förbättringar inom arbetsmiljöområdet. Facken påpekade att reglerna om rehabilitering inte följdes över huvud taget. Inte av arbetsgivarna och inte av försäkringskassan.

Facken påminde om rehabiliteringsreformen som kom 1992. Lagen var ett svar på de höga sjukskrivningstalen i slutet av åttiotalet. Det gällde att få folk tillbaka in i arbete så snart som möjligt.

Riksdagen beslöt att ge lite extra tillskott till långtidssjuka som var beredda att gå i rehabilitering och försöka hitta en väg tillbaka till någon form av jobb. Arbetsgivarna var rentav skyldiga att göra en rehabiliteringsutredning med den anställda. Sedan skulle de göra upp en plan ihop med försäkringskassan för hur de sjuka skulle kunna komma tillbaka.

Ill: Birgitta Tunovic

Kanske på deltid? Kanske med mindre krävande arbetsuppgifter?

Den här lagen kapsejsade på ett tidigt stadium. I bara fem procent (!) av fallen gjorde arbetsgivarna en utredning. Trots att lagen slår fast att arbetsgivaren har ansvar för sina anställdas rehabilitering.

Försäkringskassorna, som alltså var den andra parten, bantades rejält under 1990-talet och 30 procent – alltså nästan en tredjedel – av personalen försvann. Personalen hann i stort sett bara med att betala ut pengar, och även detta tog allt längre tid. Folk fick vänta orimliga tider på sina sjukpengar. Rehabiliteringen hann de nästan inte med alls.

Arbetsförmedlingarna som hade ansvar för de arbetslösa sjukskrivna grälade med försäkringskassorna om hur olika fall skulle definieras. Socialtjänsten som har ansvar för social rehabilitering försökte också definiera bort enskilda fall. Mäniskor kom på det här sättet svårt i kläm mellan myndigheterna. Massor av tid och kraft gick åt till att diskutera vem som skulle betala. Kontentan blev att ingen tog ansvar för rehabiliteringen.

REDAN 1996 SLOG DEN sakkunnige Egon Jönsson larm i en statlig utredning (SOU 1996: 85) där han riktade stark kritik mot den splittrade organisationen av rehabiliteringen som ledde till konflikter, och Jönsson anklagade det svenska samhället

för bristande förmåga att tillgodose svaga gruppers behov av försörjning och stöd. Men ingenting hände.

Också Riksrevisionsverket (1996:8), Riksförsäkringsverket (1997:6) och Statskontoret (1997:27) kom ut med rapporter där de påpekade att rehabiliteringen fungerade dåligt. Mängder av siffror visade på alarmerande fakta om långtidssjukskrivningarna.

1991 fanns 367 000 förtidspensionärer och 169 000 sjukskrivna. 1999 fanns 420 000 förtidspensionärer och 168 000 sjukskrivna. Uppenbart för envar alltså, att rehabiliteringslagen inte fungerade. Men ingenting hände.

Varför? En kvalificerad gissning kan vara, att eftersom det främst handlade om lågbetalda kvinnor, blev det aldrig någon het fråga vare sig för media eller de politiska partierna.

Otaliga enskilda människor råkade illa ut. De fick i många fall ingen rehabilitering alls eftersom myndigheterna grälade om vem som skulle betala. Trots att alla parter – de själva, arbetsgivaren, försäkringskassan – var överens om vad som behövde göras. Och som individer hade de ingen möjlighet att själva kräva vare sig omprövning eller rehabilitering.

På **LO-kongressen 2000** förslogs därför att en statlig rehabiliteringsförsäkring skulle införas så att den enskildes ställning stärktes. Många menade att beslut borde tas av en objektiv instans. Dessutom föreslog flera förbund att företagshälsovården borde göras obligatorisk.

Om man reflekterar en smula över skillnaden mellan de partipolitiska och mediala reaktionerna under senare år, och de strömningar som kom fram på LO-kongressen, blir det uppenbart att här finns två diametralt motsatta bilder av de anställdas situation.

Från fackligt håll vill man alltså ha lagstiftning om att människor ska ha rätt att få hjälp till återanpassning i arbetslivet.

I media och från politikerhåll målas istället upp bilden av ett folk som vill slippa arbeta, och de åtgärder som föreslås från både regering och opposition är att man ska klämma åt de sjukskrivna ytterligare. Lägre sjukpeng och dubbla läkarintyg exempelvis.

**"En syrra på en avdelning vet
inte vad hennes chef har för
beställning på sig. Då kan man ju inte
påverka. Det är mycket sällan
demokratin fungerar."**

Här finns den överhetens misstänksamhet, okunnighet och arrogans som följer i spåren på ett skittat samhälle, där makteliten har få eller inga erfarenheter från det arbetsliv de beslutar om. Och där också kanalerna från och till arbetslivet minskat i samma takt som folk lämnat partierna i en sorts massflykt.

Förra våren gick exempelvis den kristdemokratiska ledaren **Alf Svensson** ut och påstod att sjukskrivna fuskar. **Anna Hedborg**, generaldirektör för Riksförsäkringsverket, menade att företagsläkarna borde återta långtidssjukskrivningarna, med undertexten att de inte så lätt låter sig duperas. Socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet tog nyligen ett gemensamt beslut om att försämra villkoren för de sjuka genom att sänka sjukpenningen.

Statsminister **Göran Persson** gick under Kommunals strejk ut och deklarerade: "Om vi lyckas hålla sjuktagen nere, och om arbetslivet fungerar väl, ja då hade vi haft tiotals miljarder kronor för att förbättra den offentliga sektorn."

Vad innebär det i klartext?

1. Det finns inga pengar att höja Kommunals löner.
2. Det är de långtidssjukskrivnas fel. Det är en enastående cynism som ligger bakom ett sådant uttalande. Man kunde ha trott att tungan slant, om inte finansminister **Bosse Ringholm** bara en månad senare i en lång artikel i LO-tidningen (17/5-03) diskuterat ohälsan med precis samma vinke. Han skrev:

"De ökande kostnaderna för ohälsan åter upp det utrymme som vi så väl behöver för förbättringar i skolan, till fler lärare och nya skolböcker eller till fler händer i vården och omsorgen om de äldre."

Varför jämför Ringholm just bristerna i skolan mot de sjuk-

skrivna kvinnorna? Det är iskall överhetstaktik att ställa två svaga grupper mot varandra. Varför inte till exempel ställa sjukkostnaderna mot JAS eller representationsavdragen, eller direktörlöner i AP-fonderna?

När sjukskrivningskostnaderna var som lägst i mitten av 1990-talet innebar ju det på intet sätt att skolan fick nya tillskott i form av fler lärare. Istället gav socialdemokraterna efter valet 1994 mer pengar till JAS och mindre till kommunerna, vilket fick till följd omedelbara neddragningar i skolan och vården.

Idag är kommunalanställda den grupp som har högsta sjukskrivningstalet, och bland dem ligger lärarna i topp. Det beror i stor utsträckning på de beslut som finansministern och statsministern var med och fattade under nittioalet. Om man grovt utnyttjar människor, och lägger omänskliga bördor på dem, så blir de till slut sjuka.

Och när de till slut blir sjuka, bör man inte skuldbelägga dem. Vi talar just om yrkesgrupper som plikttrognast av alla har försökt hålla ihop samhällsverksamheten under dåliga tider. De borde snarast ha medalj. Istället har i stort sett en enig maktelit höjt sina hotfulla pekfingrar mot dessa medelålders kvinnor, därför att de kostar för mycket. "Blame the victim" som det heter på engelska: skyll på offret.

Makthavare som under lång tid fattat kortsiktiga och dåliga beslut försöker idag hitta en syndabock. De skyddar sig genom ett batteri av repressiva åtgärder och uttalanden i en nästan sprickfri symbios med mediafolk i SVT och dagstidningarna.

**"Folk skuldbelägger sig själva för
att de inte klarar av jobbet. Det finns
en orsak till att man väljer det här yrket.
Man vill vårda folk. Men sen blir det
det minsta man gör! Vi försöker kom-
pensera genom att springa fortare, men
nu kan vi inte springa fortare."**

FRÅN ARBETSGIVARHÅLL HAR GIVETVIS TONEN varit än hårdare. Och mängder av journalister har passat på tillfället att göra sig lustiga över de sjuka. Som till exempel **Richard Swartz** i Svenska Dagbladet (8/5-02) som kallar svenskarna "mjäkiga" och föraktfullt frågar: "skulle svensken vara skörare än en tysk, italienare eller tjeck?"

Personligen tycker jag inte det vore ett dugg märkligt om svenska medelålders kvinnor vore mer sjuka än andra just nu, efter att ha sett och skrivit om deras heroiska arbetsinsatser under hela nittioalet.

Men är det sant att de är sjukare? Hur ser egentligen sjukstaten ut när man tar del av internationell statistik?

Eftersom RFV under många år varit en aktiv part i kampanjen mot det svenska socialförsäkringssystemet sökte jag

efter internationella jämförelser från andra håll. På SCB:s hemsida fann en hänvisning till DICE, Database for Institutional Comparisons in Europe – en sammanställning av officiell EU- och OECD-statistik som görs av Institute for Economic Research – IFO, ett stort forskningsinstitut knutet till universitetet i München.

Där får man se helt andra siffror än de som är i omlopp i svensk debatt. Det är helt enkelt en häpnadsväckande och svårförklarlig skillnad!

I denna sammanställning ligger svenskarna absolut inte i topp vad gäller sjukskrivningar. Sverige kommer först på tolfte plats i tabellen med tjugo länder. Alltså nedanför mitten. Då har DICE mätt antalet sjukdagar i procent av den årliga arbetsinsatsen 1998-2000. Det visar sig i själva verket att svensken är mindre sjuk än både tyskar och tjecker och att fransmän, polacker och norrmän toppar sjukligan.

Att göra exakt jämförbara mätningar av sjuktal är givetvis svårt; det är många olika faktorer som spelar in: hur stor del av befolkningen som är i arbete, hur länge, och så vidare.

Det är dock svårt att tro att ett tyskt forskningsinstitut i München skulle ha något intresse av att vränga siffror för att gynna lilla Sverige. Däremot ställer man sig onekligen frågan, om det finns svenska aktörer som har det. Kanske tjänar finansdepartementet rentav på att bolla med statistik för att skapa bilden av ett mjäktigt och fuskande folk. Den bilden

"På det viset man organiserar offentlig sektorn idag, så springer vi som förgiftade möss allihop! Man hinner aldrig med helheten! Man har inte en enda paus på jobbet, hinner inte tänka. Allra värst är det i den kommunala sektorn där man jobbar med de döende."

kan man sedan använda för att driva fram en moralisk panik i partier, media och arbetsgivarkretsar. Då blir det ju lättare att driva igenom ytterligare försämringar för att täppa till hålet i statskassan. Efter att ha sett DICE:s EU-statistik undrar jag hur tillförlitlig uppgiften om de sjuka svenskarna egentligen är?

Och hur ligger det till med sjuktagen i Sverige sett över tid? Man drabbas onekligen av en smärre chock även på den här punkten, när man går till källorna, till exempel SCB:s senaste sammanställning som presenterades nu i augusti. Det är svårt att få ihop tongångarna i debatten med den faktiska statistiken. Här tonar en helt annan bild fram.

Förvisso har antalet sjuka ökat på senare år, och ökat dramatiskt. Men kanske ändå inte så dramatiskt som man föreställer sig.

SCB:s siffror visar nämligen att vi idag fortfarande inte

har kommit upp i de sjuknivåer som rådde i slutet av åttio-talet. Åren 1987, 1988, 1989, 1990 och 1991 hade vi fler sjuka än idag.

Trots den kraftiga ökningen vi sett under de senaste fyra åren har vi alltså inte nått den nivån. Den allra största sjukfrånvaron hade Sverige för femton år sedan: 1988. Då var 4,9 procent av de sysselsatta sjukfrånvarande.

Varför blev det inte samma politiska och mediala drev 1988? Då när det hade funnits större anledning – om man ser till sjuktagen?

Ett hett tips: därför att det på den tiden inte fanns något håll i statsbudgeten.

I grunden kanske det vore mer motiverat att tala om att Sverige hade extremt låga sjuktag under mitten av nittio-talet. Fram till 1996 skedde nära nog en halvering av sjukfrånvaron. Dels på grund av den ekonomiska krisen som gjorde hundratusentals arbetslösa eller förtidspensionerade. Dels på grund av de kraftiga försämringarna i sjukersättningen (införandet av karensdagen och sänkta ersättningsnivåer) som gjorde att många tvangs gå till jobbet fast de var sjuka, den så kallade sjuknärvaron.

Under den första halvan av nittio-talet tjänade staten mer än tio miljarder årligen på att sjukförsäkringsavgifterna översteg kostnaderna. Också det privata näringslivet gjorde miljardvinster på sjukförsäkringarna under dessa år. Men det talade man tyst om. Mig veterligt var det endast Pockettidningen R (1-2/-96) som intresserade sig för detta. Och man lyckades aldrig få någon debatt i frågan.

Minst av allt gjorde Riksförsäkringsverket någon ansträngning för att se till att överskottet i löntagarnas inbetalningar till sjukförsäkringssystemet utnyttjades till någon form av förebyggande hälsovård.

HELA DENNA SORGLIGA HISTORIA om sjukskrivningarna är en verkligt sjuk debatt. Det som borde varit en diskussion om människors hälsa och arbetsmiljö blir istället en bred attack mot det svenska välfärdssystemet över huvud taget och där de kvinnor som arbetar på sjukhus, skolor och förskolor blir de främsta offren.

Mekanismerna i denna sjuka debatt blir efter hand allt tydligare:

1. Blunda för problemen och håva in pengarna. Det var vad som skedde när rehabiliteringslagen begravnades och ersattes med försämrade ersättningsvillkor.

2. Tala om annat. När sedan sjukfrånvaron åter stiger förvandlas allt till en diskussion om kostnaderna för statsbudgeten.

3. Skapa krismedvetande. Med panikartade rapporter om "galopperande sjuktag" som vare sig ser bakåt eller gör relevanta internationella jämförelser.

4. Skuldbelägga de drabbade. Genom att tala om "gene-

rösa villkor" trots att det svenska sjukförsäkringssystemet redan urholkats kraftigt.

5. Nytt mål: halvera sjuktalen till 2008! När regeringen sedan fastställer som övergripande mål att halvera sjuktalen till 2008 har alla instanser fått ett riktmärke. Ingen kommer längre att diskutera hur arbetsmiljön förändras utan bara i vilken takt som sjukfrånvaron minskar. Om det sedan sker genom sjuknärvaro, sjuksemester eller avstängning från Försäkringskassan spelar mindre roll.

6. Privatisera försäkringssystemet!

GENOM ATT STATEN ÖVERLÅTER ANSVARET för tredje sjukskrivningsveckan lyckas arbetsgivarna förmå LO att gå med på att öppna för privata försäkringsbolag att ta sig in i systemet. Som Expressen skrev i sin ledare den 25 augusti är detta att försvåra alltmer för människor med handikapp eller kroniska sjukdomar att få jobb. "Utan att någon ens tycks höja på ögonbrynen håller vi på att införa ett privat sjukförsäkringssystem som inte har större chanser att fungera än de liknande system som finns i andra länder. Istället kommer vi att förstärka de skillnader som redan finns mellan högförsäkrade, lågförsäkrade och oförsäkrade. I såfall ger vi upp den generella

välfärdspolitiken. Utan ideologisk debatt. Allt för att regeringens budget ska gå ihop."

Helt rätt. Men att man ska få höra det från liberalt håll, medan regeringen istället applåderar LO:s kapitulation inför SAF är ägnat att förvåna. Fortsättning följer.

Det vi ser i hela denna mardrömsfärd är inte bara att frågan om människors hälsa och arbetsmiljö fullständigt glömts bort. Det är också ett viktigt steg i omvandlingen av den svenska statsapparatenens karaktär:

Tidigare fanns det någon form av förtroende mellan medborgaren och myndighets-Sverige. Nu är den ersatt av en kompakt misstro uppiifrån. De människor som är ut och in betalar in stora avgifter till ett försäkringssystem bestraffas ekonomiskt och bemöts med misstänkliggörande så snart de blir sjuka. Försäkringskassan, som en gång i tiden hade ansvar för förebyggande hälsovård, ser idag som sin huvuduppgift att jaga kostnader. Antingen genom att spela polis eller genom att helt enkelt fördröja utbetalningarna. Det är nu snarast regel att sjukskrivna får vänta mer än en månad på att få sin ersättning. Genom Försäkringskassan ser vi kanske tydligast återkomsten för den repressiva statsapparaten.

DEN ENSKILDE INDIVIDEN UPPLEVER sig i allt högre grad som fullständigt rättslös.

Och vem talar för de sjuka kvinnorna i denna sammansvärjning mot den enskilde? Alla de

parter som burit upp det svenska välfärdssystemet tycks ha kapitulerat.

Vad ska man säga om Arbetsmiljöverket, vars generaldirektör **Kent Pettersson** sett lagstiftningen om arbetsskador och rehabilitering förvandlas till skämt och stillatigande låtit statsbudgetkrav och privatiseringssträvanden ta över debatten?

Vad ska man säga om en jämställdhetsminister som låter denna klappjakt på kvinnorna i den offentliga sektorn pågå utan någon invändning?

Inte heller utanför den socialdemokratiska makteliten finner dessa kvinnor något stöd: vad ska man säga om att ett "feministiskt" parti går med på fortsatta försämringar för dessa sjukskrivna kvinnor? Om de fackliga organisationerna som överlåter åt arbetsgivaren att formulera krav?

Marita och alla andra kvinnor jag mött, de tusenden som bär upp det som finns av mänsklig närvaro på sjukhus, skolor, förskolor och andra arbetsplatser: ingen talar längre för deras sak.

Margareta Norlin, journalist och författare

Jämställdhet tricksades bort i förslag till ny EU-författning

Historien om hur jämställdhet mellan kvinnor och män "glömdes bort" när EU:s nya författning skulle skrivas är den gamla vanliga. 44 kvinnor och 235 män satte sig ner och producerade en text som – hopp-san! – från början helt råkade utesluta jämställdhet som en del av unionens mål och värderingar.

Lyckligtvis vaknade de kvinnor som ändå var där till och protesterade, tillsammans med flera stora europeiska kvinnoorganisationer. Så jämställdheten skrevs ändå in. Både som värdering och mål.

Trodde vi i alla fall. Tills instanser som JämO och Sveriges kvinnolobby påpekade att det visserligen talas om jämställdhet mellan män och kvinnor som ett av unionens mål, men i stycket om värderingar är det enbart jämställdhet som gäller.

Och på flera andra språk är formuleringen INTE ordet jämställdhet utan jämlikhet – equality (eng), égalité (fr), igualdad (sp). Ett av den franska revolutionens slagord från 1789 således.

När EU ska formulera en författning år 2003 har vi alltså inte kommit längre än Frankrike år 1789. Och det beror inte på att motsvarande ord inte finns på andra språk, det är en ytterst medveten formulering för att ingen ska kunna anklaga EU-länderna för att inte vara trogna sina värderingar.

Till exempel de nuvarande och framtida medlemsländerna Portugal, Irland, Malta och Polen där kvinnors rätt till sin egen kropp inte respekteras i det att de inte har rätt att göra abort. Föreställ er scenariot att EU-kommissionen bestraffar dessa länder med böter eller offentliga reprimander. Hu så hemskt. Tacka för att de 235 manliga konventsledamöterna såg till att tricksa bort den frågan.

Kampen om flera andra viktiga formuleringar har också förlorats, som att jämställdhet inte

kommer att bli ett område där parlamentet har medbestämmanderätt - man har EU:s enda folkvalda organ ingenting att säga till om i jämställdhetsfrågor. Utskottet för kvinnors möjligheter och lika rättigheter fortsätter alltså sin huvudsakliga roll som ett alibi. Och vi får sätta allt hopp på feministfronten till EU-kommissionen.

Lobbyingen inför och efter konventets arbete har varit omfattande. Från hela Europa damp email och brev ner från intresseorganisationer, partier och sist men inte minst, våra vänner i Vatikanstaten som inte gett upp kampen än. Innan textförslaget var klart gällde det inledningen – det som på EU-språk kallas preambula och har större betydelse än man tror.

Alla lagförslag kommer i framtiden att kollas av, så att det är i denna inlednings anda. Och i denna preambula borde det då stå att unionen vilar på kristna värderingar, ansåg den katolska kyrkan och en del ledamöter från olika länder. Deras formulering fick dock ge vika för det mer luddiga "inspirerade av Europas kulturella, religiösa och humanistiska arv...".

Men som sagt, kampen pågår fortfarande. Polska riksdagsledamöter som befinner sig i EU-parlamentet som s k observatörer, mailar runt protester och stöds av EU:s nuvarande ordförandeland Italien. I Sverige förs den kampen av Alf Svensson, som i en motion om konvents-förslaget menar att "det är högst naturligt att den kristna idétraditionens betydelse för Europa omnämns i ingressen".

Marie Fredriksson, politisk sekreterare för (v) i EU-parlamentet

En strid som kyrkan redan har vunnit är att de erkänts ha större betydelse än alla andra organisationer i EU. I stycket om unionens demokratiska liv kan man läsa att "unionen ska respektera och inte ingripa i kyrkors och religiösa sammanslutningars och samfunds ställning".

Kyrkans särskilda rättigheter grundlagsfäst alltså. Enligt intresseorganisationen "Catholics for a free choice", innebär det att katolska arbetsgivare kan diskriminera människor pga deras åsikter eller sexuella läggning utan problem. Eftersom kyrkorna undantas från unionens övriga värderingar, kan de därför välja att avskeda eller inte anställa homosexuella eller människor med avvikande uppfattning i abortfrågan exempelvis.

Det innebär också att de katolska biståndsorganisationer som idag tar emot tio procent av EU:s biståndspengar kommer att kunna fortsätta göra det trots att vissa av dem motarbetar rätten till abort och användningen av preventivmedel.

Militariseringen av EU har diskuterats föga i Sverige, men desto mer i vårt grannland Finland. Där har finska Vänsterförbundet krävt att Finland lägger in sitt veto om försvarsavsnittet inte skrivs om. I detta stycke står det klart och tydligt att EU:s medlemsländer ska visa "ömsesidig solidaritet", dvs assistera andra EU-länder militärt om de kräver det. Där står också att EU ska ha ett tätt samarbete med NATO och att den militära kapaciteten ska öka.

Om konventets ledamöter var föga representativ för EU:s befolkningar (17% kvinnor, medelålder i presidiet 70 år) är

Nobelt Shirin!

Nobels fredspris mottagare i år blev Shirin Ebadi, en Iransk muslimsk kvinna. Hon blev den elfte kvinnan i raden av totalt åttio mottagare av Nobels fredspris (obs! Mindre än 14 % av alla freds pristagare är kvinnor medan den absoluta majoriteten bland freds kämpare i hela världen är kvinnor!).

Shirin hade kvalificerat sig också tidigare till att uppmärksammas av världssamfundet för sin freds och människorättsinsats. År 2001 tilldelades Shirin Raftopriset; tidigare har hon fått Human Rights Watch-priset.

Trots att de iranska myndigheterna har vant sig vid att människorättsadvokaten Shirin Ebadi tilldelas utländska priser har Teherans reaktion visat att det är svårt för de iranska myndigheterna att svälja utnämningen. En uppenbar förvirring rådde i Teheran om hur de skulle reagera på utnämningen. Efter nästan en hel dags tystnad uttryckte talesmannen för regeringen, Abdullah Ramazanzadeh, glädje över att Shirin Ebadi tilldelats priset och hoppades på att man får mer användning av hennes expertis i Iran. Strax efteråt togs uttalandet tillbaka och reducerades till Ramazanzadehs personliga uppfattning. Emellertid sade vicepresidenten Ali Abtahi till AFP att "Jag är väldigt glad att en iranier, och framför allt en kvinna, har vunnit Nobels fredspris. Det är ett tecken på den aktiva roll kvinnor spelar på den sociala och politiska arenan. Att en advokat har vunnit priset ger oss hopp om en förändring av det juridiska systemets metoder." Det dröjde några dagar till för president Khatami att

ypa sig om priset. Då uttryckte han också sin glädje men samtidigt poängterade han att Nobels fredspris inte är likvärdig som samma pris i t ex kemi, fysik eller medicin!

Under tiden fortsatte den statsauktorriserade tystnaden i iransk media. Ute på gatorna däremot var situationen långtifrån förvirrad; Irans unga befolkning jublade över priset och unga tjejer klädda i vita huvuddukar och med vita rosor i handen välkomnade Shirin på flygplatsen.

Lika intressant var reaktionerna hos en del av den så kallade oppositionen utomlands. De var rasande arg på att en "muslimsk" kvinna som bor i Iran och är dessutom verksam i ett land som styrs av "politiskt islam" (!) Har vunnit fredspriset. Det var E-mail, fax och brev som strömmade (och skickas fortfarande) i protest till Nobels kommitté. Ännu än idag, är de upptagna med att samla underskrifter på Internet för att skicka vidare till kommittén. Trots att de utgör en mindre skara av oss alla Iranier som bor i Sverige och som är väldigt glada och stolta över Shirins utnämning, var det enbart de som fick chansen att uttrycka sig i svensk media. TV4 ägnade de tid och GP intervjuade dem.

Shirin Ebadi, årets fredspristagare

Precis samma behandling får Irakierna nu som en folk från ett ockuperade land. Irakier som får visa sig i media är enbart dem som jublar över "frälsaren" Bush och att han räddade de från Saddam. Ingen Irakier som ställer den avgörande frågan att: "Vem skapade Saddam och Bin Ladin? Vem utrustade de med massförstörelsevapen? osv" kommer aldrig att synas och hörs i vår media.

Då undrar jag vad är den gemensamma nämnaren mellan fanatiker, extrem vänster, "mainstream media" och USA?

Shirin Roodsari

Sveriges regering och riksdag inte mycket bättre.

I EMU-folkomröstningen stod det klart vilken enorm klyfta mellan det svenska folket och dess politiker som har uppstått, särskilt i EU-frågor. Redan idag fattas 60 procent av alla beslut som berör Sveriges politik i Bryssel. Om författningen antas sitt nuvarande skick kommer det bara att bli fler och fler.

I den paragraf som kallas passe-

rellen står att EU-rätten ska vara överordnad nationell rätt. Det innebär att även Sveriges grundlag är underordnad EU-rätten.

I Danmark, Irland, Spanien, Portugal, Luxemburg, Tjeckien och Holland planeras nu folkomröstningar men i Sverige har regeringen sagt tvärnej. Till och med i de EU-vänliga länderna Frankrike och Tyskland talar regeringsföreträdarna om folkomröstning. Så icke i Sverige.

Och vi har inte fått någon annan förklaring än att det svenska folket antas vara så okunnigt i EU-frågor att de kanske än en gång skulle drista sig till att rösta nej. Det finns inget annat att tillägga än att hålla med Brecht som en gång skrev att det bästa vore om politikerna valde sig ett nytt folk. Och att hålla tummarna för att något annat land kommer att protestera. Vare sig världen eller EU kommer att gå under för det, lika lite som när Sverige valde bort euron.

En gammal fransman, (en arbetare kanske?), står rakryggad och tyst på la Place de la Republika och väntar för "Le grand rendezvous", demonstrationen. Han påminner oss om franska revolutionens paroller och det att efter 214 år och 4 månader har de inte än uppnåtts; I händerna bär han två plakater:

Ena visar jordklotet som är försvarslös och står i rymden när några Amerikanska soldater försöker tränga in i den en fana som är ingenting annat än Dollar sedlar. Ovanpå bilden står: Globalisering av en neoliberal politik. Det är det!

På det andra plakatet står: Överskådlig het är ett slags motstånd. Och sedan de nostalgiska parollerna från Mirabeauxs tid har besvarats i en neoliberal värld:

Frihet: relativt

Jämlikhet: otillgängligt

Broderskap: hädanefter

Fem bland 600 svenskar på Kvinnoforum och ESF i Paris: fr v Helena, Erni, Agneta, Gudrun, Shirin.

100 000 d

Tillsammans för Kvinnors Rättigheter och för ett annat Europa

☆ ett Europa med frihet och jämlikhet mellan kvinnor och män

☆ ett Europa med sociala rättigheter för alla, kvinnor och män

☆ ett Europa, solidariskt, pacifistiskt och antimilitaristiskt

(ur Kvinnornas manifest, antaget den 12 november 2003 i Paris)

Bilder: Erni Friholt Bildtexter: Shirin Roodsari

2 500 kvinnor

I Paris på Kvinnoforum och Europeiskt Socialt Forum (ESF), där Erni Friholt, Shirin Roodsari och Helena Svantesson från SKV deltog.

"Kvinnan är född fri". Så inledde kvinnokampen och revolutionären Olympe de Gouges för mer än 200 år sedan sin "förklaring för kvinnors rättigheter". Det var ett svar på den franska revolutionens män som krävde "Frihet, Jämlikhet, Broderskap". Hon blev avrättad.

Avrättning riskerar väl ingen av oss 2 500 deltagare vid Kvinnoforumet och omkring 50 000 i hela ESF i Paris år 2003. Men frågan när "broderskap" blir utbytt mot "syskonskap" återstår att besvara.

Den nya grundlagen för EU har skrivits ihop av nästan enbart (äldre) män. En feministisk dimension saknas helt.

"Vi protesterar mot detta macho, sexistiska,

patriarkala och diskriminerande i kvinnornas manifest. Och delta i, förkastas denna ny anledningar och med olika stoppa processen, byt ut, nativ eller mobilisera ett annat stånd! Folkomrösta!

När vi hörde vittnesmånen på de hårda, tedde sig dock som ett lyxproblem från Tjetjenien och Ryssland på hur de tillsammans med våldet. Den ryska för hennes regerings brud i St. Petersburg avhälsade att åka till Tjetjenien, gömde av tusentals desertörer. De Palestina berättar liknande och samarbete. "Vi skör

emonstrerade i Paris

Det har knappt gått trettio år sedan det Grekiska folket har blivit kvitt dikta-turens välde; och nu stiger upp en ny, lika odemokratiskt välde: EU. Därför de sura, ledsna minerna. På banderollen står: Nej! till kapitalets Europa, Ja! Till folkets och proletärernas Europa.

på Kvinnoforum

erande Europa", slås fast ch på alla möten vi hann nya konstitution, av olika starka krav: Gör om allt, förändra, skriv ett alternativt starkare socialt mot-

nålen från de olika krigs- debatten om konstitu- n. Där gav oss **kvinnorna** land ett gripande exem- ns försöker bekämpa kri- a kvinnan bad om ursäkt talitet. Hennes kvinno- åller sina soldatsöner från amer den växande skaran **delegaterna från Israel** och de historier om motstånd rdar olivträden tillsam-

mans". En både handgriplig och symbolisk åtgärd.

Mariana från Serbien, från Kvinnor i Svart, konstaterar: Vi var stolta över att vara illojala och att kallas förrädare mot den serbiska regeringen under kriget. För oss betyder feminism också antimilitarism.

Kvinnan från Colombia påminner om sitt land med dess nästan 50 år av krig – helt bortglömt i Väst. 65 procent av befolkningen lever idag under existensminimum. Ännu ett krig.

På ett annat **seminarium som handlar om vatten** blir vi påmind om hur ord som "rätt" till vatten har försvunnit och ersatts med "behov"... Omkring 75 procent av vattentillgångarna i Syd är privatägda (hur förhåller det sig här hos oss?) I Ghana måste kvinnorna jaga efter vatten, speciellt där man gräver efter guld. En och en halv miljard människor i världen har inte tillgång till rent vatten.

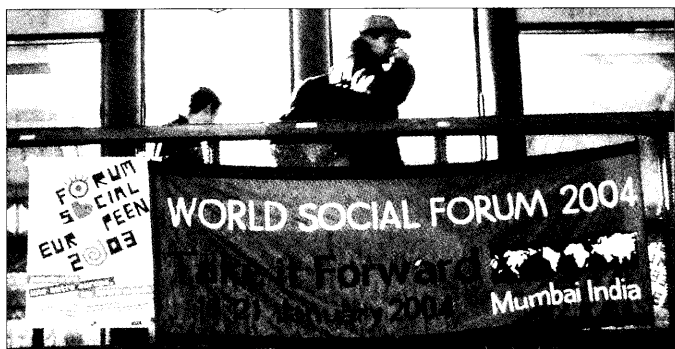
Rätten till vatten måste skrivas in i den europe-

Femmes Solidaires – SKVs systerorganisation – aktiv medlem också i Världskvinnomarschen

iska konstitutionen, kräver delegationen från Italien. Vi har redan fått kommuner att rena och förvandla vattnet i fontänerna (otaliga i Italien) till dricksvatten.

Nej, debatten om konstitutionen i EU är ändå inget lyxproblem, utan något vi alla bör befatta oss med. Där står t ex ingenting om fred, men NATO betecknas som fredsbevarande..., påminner en tysk talare om. **Guðrun Schyman** i panelen anser att vi

Tre år i rad hölls World Social Forum i Brasilien, Porto Alegre. Väl mottagen och understödd av dess radikala borgmästare. Nästa år tar Mumbai i Indien emot. Åk dit!

forts 2500 på Kvinnoforum

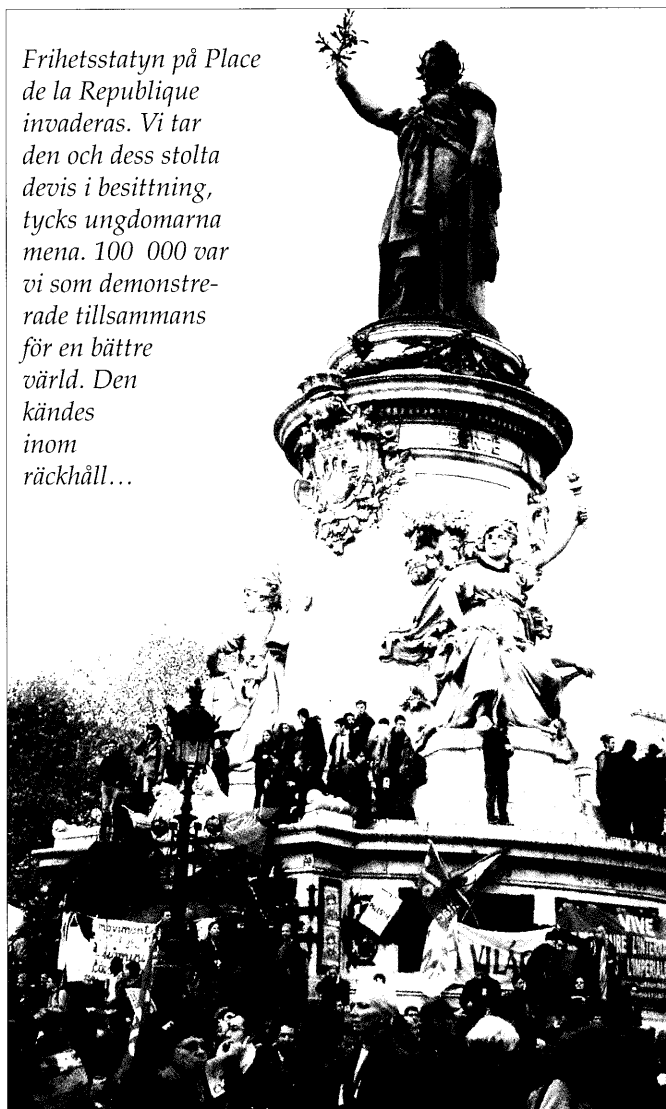
inte behöver bemöda oss om att ens läsa den 300 sidiga konstitutionstexten, utan i stället diskutera vad vi vill ha.

Och hur vi praktiserar det vi vill ha och hur vi vill leva, tillägger jag själv. Ett bra exempel ger kvinnan från Palestina på ett seminarium om Solidarisk handel (Fair Trade). Efter att ha beskrivit den fruktansvärda skändningen av olivlundarna – 100 000 träd slets upp av israelerna för att ge plats till nya bosättningar – berättar hon att den olivolja som de ändå har kvar, behöver exporteras. Då har Italien, via Fair Trade, köpt en mängd av vår olja, trots att de själva är världsledande i framställning av olivolja. Detta är verklig solidaritet.

Sammanfattningsvis: Underbart att möta så många kreativa framåtsyftande tankar, att träffa så många unga människor, att vara på Place de la Republique och demonstrera med 100 000 likasinnade.

Jo, men visst: EN ANNAN VÄRLD ÄR MÖJLIG.

Erni Friholt

Frihetsstatyn på Place de la Republique invaderas. Vi tar den och dess stolta devis i besittning, tycks ungdomarna mena. 100 000 var vi som demonstrerade tillsammans för en bättre värld. Den kändes inom räckhåll...

Världskvinnomarschen fortsätter

Världskvinnomarschen är en gräsrotternas förening. Den finns överallt där kvinnor kämpar mot neoliberalism, krig, rasism, fattigdom, alla former av diskriminering, ockupation, militarism och för en fredlig värld fri från exploatering och förtryck.

En värld där människor åtnjuter alla mänskliga rättigheter, social rättvisa, demokrati och jämställdhet mellan kvinnor och män. En värld där kvinnors arbete, både det produktiva och det reproduktiva, och vårt bidrag till samhället är vederbörligen erkänt där kulturell mångfald och pluralism är respekterad en värld där miljön är skyddad.

Kort och gott: Världskvinnomarschen tror att vi tillsammans kan och måste bygga en ny värld.

Den fanns nu senast påtagligt i Paris.

En serie stora globala aktioner förbereds: The Women's Global Charter for Humanity (kvinnornas program eller dokument för mänskligheten) skrivs färdig under 2003 – 2004. Och i december 2004 antas programmet vid marschens femte internationella möte i Rwanda. Mellan 8 mars och 17 oktober 2005 är det tänkt att den färdigskrivna texten ska följa med Världskvinnomarschen runt världen, med början i Brasilien,

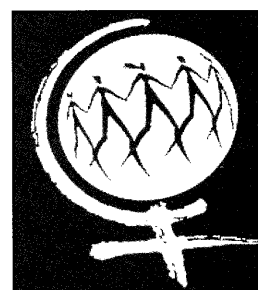
via Amerika, Asien, Oceanien, Melanöstern, Europa till Afrika. Under tiden fram till dess hoppas man på många folkbildande aktioner, demonstrationer, mm i regionerna.

Vi uppmanas att sy ett lapptäcke med våra alternativa idéer och bilder i rutor, som sedan ska sys ihop till jättestora globala lapptäcken.

Den 17 oktober ska ett av täckena bäras vid avslutningsaktionerna i Afrika. Därefter, från november 2005 – 2006 kommer jättetäckena att turnera i de olika världsregionerna och användas av kvinnorna vid olika aktioner.

Utan samordning är dock dessa idéer svåra att förverkliga. Det finns idag omkring 80 kommittéer runt om i världen. Huvudsamordnaren finns fortfarande i Quebec, Kanada.

Hör av er om ni är intresserade av att vara med och bilda en svensk, eller nordisk samordningskommitté till Erni Friholt: ernifriholt@hotmail.com eller SKV direkt: info@svenskakvinnor.nu

Erni Friholt

På marsch för mänskliga rättigheter i Israel och Palestina

När du läser detta har kvinnorna packat sina väskor för att starta sin Human Rights March genom Palestina och Israel.

Den 20 december sker starten i Tel Aviv. Marschen pågår sedan i tre veckor och avslutas i Jerusalem.

"Även vi som vanliga människor kan ge ett bidrag till att lösa problemen därnere på fredlig väg". Detta är marschdeltagarnas övertygelse. De kommer från många länder. Från Sverige tyvärr få, men desto fler från Norge och Danmark och många andra länder i världen. Förberedelse genom kurser i ickevåld och fredlig konflikt-hantering pågår in i det sista. Ett enormt arbete har lagts ned, i synnerhet av

norskorna som arbetat intensivt i snart två år, för att denna marsch ska kunna genomföras. Ett förslag från Danmark att skjuta upp marschen ytterligare en gång vann inte gehör hos de palestinska och israeliska kvinnorna. De vädjade: Snälla ni, kom nu!

Tre gånger tidigare har stora fredsmarscher initierats från Norge. 1981 till Paris, 1982 till Minsk, 1983 till Washington. Det var under det kalla krigets dagar. Kvinnornas okonventionella sätt att bryta barriärer och förkasta fiendebilder hänades av en samfällid press. Detta gällde i synnerhet marschen till Minsk (där både Ola och jag deltog).

The Human Rights March in i oförsönlighetens och hatets regioner blir något mycket mer än att utsätta sig för hå-

nande skribenter. Det är alla medvetna om.

Men i detta inferno finns folk, mest kvinnor, som trotsar hatet, som finner vägar till varandra. Dessa kommer marschdeltagarna att träffa och kanske kan de genom sin närvaro ge dom ännu mera mod och den nödvändiga känslan att inte vara ensam i sin kamp. Detta är mycket.

Vi som inte kan vara med på marschen är ändå med er i tankarna och önskar med all vår hjärtats kraft att ni måtte lyckas och att ni återvänder välbehållna.

Erni Friholt

När muren är färdigbyggd kommer 600 000 palestinier att vara isolerade och 58 procent av Västbanken annekterad av Israel. Genom muren får Israel kontroll över palestinska vattenresurser, om rådets stora bristvara. Syftet är att driva palestinerna att lämna Västbanken. Muren gör det omöjligt att rent fysiskt bygga en palestinsk stat.

Byggandet av muren är en klar kränkning av de mänskliga rättigheterna och internationell lag.

Intifada 2000 - 2003

Palestinierna brukar beskyllas för att ha kastat bort möjligheterna att uppnå en egen stat och fred. Men i verkligheten är det Israel som förstört alla sådana möjligheter. 45 procent av det historiska Palestina har reducerats till nio procent.

Mellan september 2000 och oktober 2003 har 2654 palestinier blivit dödade. Av dessa är 493 barn.

47000 har skadats, 2500 med permanenta men, 500 av dem är barn. 100 barn har förlorat synen genom att de skjutits av gummikulor.

82 palestinier har dött i vägspärrar då de inte fått söka medicinsk vård i tid. 52 fall av barnfödslar vid vägspärrarna har resulterat i att 17 nyfödda barn dött.

Checkpoint i Göteborg. ISM-aktion 9 november. Bild: Ingrid Ternert

Bojkotta Israel!

Den 20 december planeras att bli en Bojkotta Israel-dag i en rad orter i Sverige.

Som konsument har du naturligtvis möjlighet att påverka. Köp inga Sharon-frukter, avocados eller andra produkter som kommer från Israel.

På Palestina-gruppernas hemsida finns möjlighet att beställa bojkottmaterial. www.palestinagrupperna.a.se
För mer information: 08 - 641 72 88

Det var en gång en EMU-folkom

*Det var knökat på EMU-debatten i Folkets Hus. Här tar komat(t)anterna igen sig före debatten.
Bild: Evy Hagman*

Vi i SKV har en gång för alla menat att Sverige inte skall gå med i EU, under de villkor som finns idag. Vi förstod från första början att det skulle bli ett kapitalets sammansvärjning, mot medmänsklighet och ansvar om jorden i dess helhet. Därför ställdes det sig helt naturligt att vi även var emot EMU.

I hela Sverige jobbade vi hårt på Nejsidan. Vi gav ut ett gratisnummer av Vi Mänikor, som delades ut i hela landet. Vi gjorde ett eget flygblad med lite extra reklam för SKV.

Överallt där vi behövdes stod vi i

valstugor. Vi målade nya banderoller att ha på demonstrationer och på andra ställen, vi ordnade egna diskussionsmöten.

I Göteborg anordnades ett möte mellan Gudrun Schyman och Mona Sahlin. Det var SKV tillsammans med Socialdemokratiska Kvinnoförbundet i Göteborg som arrangerade det.

Vi hade det i A-salen i Folkets Hus, där tyvärr ett hundratal inte fick plats.

TV 24 var där och filmade, filmen visades sedan i TV 2 ett par gånger.

Det var den bästa debatten i Göteborg. Inga elaka påhopp, båda förklarade sin åsikt och fick göra det.

Zaida Hagman

Bilder: Therese Parker

...och Maj-Britt Theorin höll låda

Maj-Britt Theorin var flitig under valrörelsen. En fredag eftermiddag skulle hon appellmötetala vid Johannastatyn i Brunnsparken (Göteborg) intill Nejestugan. Men Maj-Britt trodde att det var vid gångbron till Nordstan. För där stod ju scen, högtalare och mikrofoner klara. Maj-Britt hoppade upp på scenen och satte igång att snacka. Men vid sidan om stod ja-sidans blå gossar, halvt perplexa, halvt ursinniga: det var ju deras scen och deras appellmötetid

– Ta bort henne, sa de till SSUarna.

– Nej, det kan vi inte. Gör det själva, blev svaret.

Men eftersom de inte vågade ge sig på Maj-Britt Theorin vek de snällt ihop sina parasoller. Maj-Britt talade i mer än en halvtimme. En bit ifrån stod Carl Bildt och väntade på att få tala någon gång.

Snacka om vinnare och förlorare...

AVSKAFFA PATRIARKATET!

röstning...

... och sola lyste i Karlstad

SKV i Karlstad bildade ett kvinnonätverk redan i maj. Visst var det jobbigt, men mest roligt ändå. Vi fick nya kontakter och visade att kvinnor kan. Lite bidrog vi väl till att Nejsidan vann i Karlstad (som sa ja till EU 1994).

Vi var 35 personer, mer eller mindre aktiva i nätverket. Vi var flest SKVare, men det var också många miljöpartister, vänsterpartister, fyra-fem socialdemokrater. Bara en centerpartist, hon kom aldrig på något möte. En besvikelse var naturligtvis att lokala s-kvinnor visserligen uttalade att de var mot EMU, men de ville inte samarbeta med oss.

Vi hade flera interna möten och en studiecirkel baserad på ABFs "Krona eller euro".

Förutom alla pass några av oss tillbringade i Nejsidans valstuga, hade vi två större utåtriktade arrangemang. Persmäss, den 5 augusti, är det alltid marknad i Karlstad, och då hade vi tombola på Stora Torget, samtidigt som vi propagerade och delade ut material.

Väldigt många kvinnor och några män stannade vid vårt bord, de flesta var redan övertygade nej-sägare, några gick med i nätverket. (Det kom också ett par högröstade manliga pensionärer som skrek att vi var mot utveckling och internationellt samarbete och de kom att plåga oss nästan dagligen också när vi stod i valstugan).

Höjdpunkten kom en vecka innan omröstningen, då vi arrangerade en föreställning som vi kallade "Med kulturen som vapen". Det var ett mycket förnämligt program, med förstklassiga artister. Körsång, stå-upp komik, slagfärdiga visor, diktläsning av unga poeter och Dhonna, en grupp tjejer som kallar sig feministiska performanceartister och är väldigt roliga när de i ett fartfylt, revyaktigt nummer skojar med kvinnorollen. Dessutom visade vi en utställning av kvinnokampsaffischer från 70-talet, samlade av konstnären Barbro Hedström.

Aase Bang

Margareta Winberg slog i glastaket

Som tack för sina insatser i regeringen sparkades Margareta Winberg iväg till Brasilien.

Det finns vissa bilder som fastnar på näthinnan. En sån bild har jag av Margareta Winberg när det blev känt att hon fått kicken som jämställdhetsminister och nu plötsligt skulle bli ambassadör i Brasilien.

Hon blir intervjuad om hur det känns och hon ler i TV-rutan och man har hängt på henne ett halsband bestående av exotiska frukter. Hon försöker se glad ut samtidigt som en banan skaver henne in på halsen och allt

ser så tragikomiskt ut. Hon ler och ler och man ser att bananen den skaver och skaver... och jag tänker att det är väl också ett jävla slut på en politisk bana. Att efter så många år arbetat för jämställdhet, dvs. den viktigaste demokratifrågan i Sverige, få en skavande banan på halsen och bli sparkad till Brasilien!

Margareta Winberg vågade utmana den manliga makten. Hon talade inte om jämställdhet som någonting som alla skulle vinna på.

Hon utmanade den manliga makten genom att tala i klartext. Hon talade om jämställdhet där män måste stiga tillbaka för att kvinnor ska få plats.

Unga par känner sig jämställda, sa hon, till dess att de får sitt första barn. Sedan blir det tydligt hur (makt)mönstret ser ut. Kvinnorna tar ut mest av föräldraledigheten, jobbar deltid och kommer efter i karriären och löneligan. Därför är det viktigt att dela föräldraledigheten, menar hon.

Hon satte en nål i röven på bolagsgubbarna för några år sedan genom att hota om kvotering om inte fler kvinnor kommer in i bolagsstyrelserna de närmaste fem åren. Nästa år har tidsfristen gått ut och då ska minst 25 procent av styrelseledamöter vara kvinnor. I dag är det ungefär elva procent kvinnor, så det finns en del kvar att göra.

Förra vintern ordnade hon en jämställdhetsskola för regeringen, där de olika ministrarna fick lära sig lite om jämställdhet. Det behövs minnsann där också...

Det sägs att kompetenta och starka kvinnor förr eller senare slår i ett glastak. Det gjorde också Margareta Winberg efter fem år som jämställdhetsminister!

Elly Engstedt

Bild: Therese Parker

Vandana Shiva: G7:s avtal som gjorda av terrorister!

Vandana Shiva är egentligen kärnfysiker, men hon har istället fått verka som miljö- och människorättsaktivist. Ekofeminist är kanske rätt beteckning, för det är med feministiska förtecken hon verkar. Vandana leder ett forskningsinstitut i New Dehli

med uppgift att bidra till säkrandet av den biologiska mångfalden och att utveckla alternativ till de storskaliga jordbruk som är ett hot mot miljön.

I år har två av hennes böcker översatts och givits ut på svenska och i samband med utgivningen gästade Vandana Shiva Göteborg i samband med Bokmässan tidigare i höst.

Den teknologi som man vill föra in över oss är baserad på krigsmentalitet, biologisk krigsföring, genetisk ingenjörskonst, det har samma påverkan på oss som terror!

Och de avtal som träffas inom ramarna för G7 är som gjorda av terrorister! Och själva globaliseringen i deras händer är som ett krig. Vandana Shiva förtydligar: Vad har gröna revolutionen fört med sig? Människor som dör av insektsmedlen som sprutas över grödorna och bönder som begår självmord när de inte längre kan klara sin familj på sitt jordbruk!

Hon är kritisk mot industrialismen, det är det dumaste vi människor gjort. Och det är inte en känsla grundad på nostalgi, förklarar hon. Det finns alternativ, t.ex. att ifrågasätta kläindustrin, precis som Gandhi gjorde.

– Varför är det framförallt kvinnorna som kämpar för tillgång till rent vatten,

frågar Vandana retoriskt när hon framträdde på Bokmässan. De är för att det är dem som hämtar vattnet. Men männen borde bry sig lika mycket, för de består ju också precis som kvinnorna till 70 procent av vatten! Det är kvinnorna som ser sambandet mellan det vikande räkfisket vid Indiens kust och avverkningen av skog. Hon varnar för följderna av privatisering av vattnet. I Sydafrika var det 300.000 som fick kolera och 300 som dog av förorenat vatten. Att behöva köpa vatten leder inte till att mindre vatten används, utan att det missbrukas. Att privatisera vatten är att säga till de fattiga: "Du har ingen rätt till vatten, du har inte någon rätt till liv!"

På 1980-talet blev det möjligt att patentera liv och bl.a. gavs ett mycket frikostigt patent till läkemedelsjätten Du Pont som fick patent på en mus som genmanipulerats till cancer. Patentet kom att gälla alla djurarter vars arvs massa genmanipulerats med cancerframkallande gener.

Ett annat amerikanskt företag har patent på navelsträngsceller från alla foster och nyfödda. Det har gett upp-

hov till en kapplöpning på patent som sedan ska kunna säljas till företag. Det här är amerikansk patentlagstiftning, kanske du invänder. Men det är fel. Nu gäller den amerikanska patentlagstiftningen över hela världen genom GATT/WTO-avtalet om handelsrelaterade aspekter av immateriella rättigheter.

Patent har blivit ett redskap för global ekonomisk kontroll, konstaterar Vandana Shiva i sin bok *Skydda eller skövla*. Och patent utgör en allt större del av USA:s export. Den utgör mer än 50 procent av exportinkomsterna.

Hon anknyter till utförsäljningen av Irak till privata företag. Imperier har alltid byggt sin makt på militär styrka för att försvara handeln. Och försvaret av globalisering under täckmantel av frihandel utgör inget undantag. Vandana Shiva varnar för att följderna av patentsystemet kan bli ännu mer förödande än under den koloniala eran: Den innebär inte bara en återkolonisering av oss som folk utan en kolonisering av alla livsformer.

Caroline Runesdotter

SHIP TO BOSNIA

Leif Jansson blir hedersmedborgare i Tuzla

Vi har tidigare i Vi Mänkor berättat om *Ship to Bosnia*, som bildades 1994 på initiativ av Leif Jansson. M/S Haväng reste då till Bosnien, lastat med 108 containrar med förnödenheter och en brandbil till gruvstaden Tuzla.

Efter båtprojektet fortsatte Ship to Bosnia för att bygga ett solidaritetshus i byn Libnica i Tuzla kommun. Tuzla hade trots kriget lyckats bevara en samexistens där muslimer (bosnjaker), kroater och serber fortsatte att leva tillsammans, och i september 2002 invigdes Solidarity House, tack vare bistånd från individer och organisationer i Sverige. Målsättningen är att stödja de krafter på Balkan som verkar för fred, försoning, samexistens och demokrati. Idag pågår seminarier, odlingsprojekt, barn- och ungdomsverksamhet i anslutning till Solidaritetshuset, och byrådet *Open So-*

ciety Libnica bygger ett kontaktnät med likasinnade på Balkan.

Den 2 oktober i år utnämndes Leif Jansson till hedersmedborgare i Tuzla. Ceremonin sammanföll med 60-årsdagen av Tuzlas befrielse från den tyska ockupationen 1943. Det var bland annat kransnedläggelse på gravplatserna för partisanerna från andra världskriget och för offren för kriget 1992-95, däribland 71 ungdomar som dog i en granatattack i maj 1995.

Nedan följer Britta Olssons, Leif Janssons fru, rapport från högtidligheten.

Leif Jansson med ryggen emot kameran. Längst till höger borgmästaren i Tuzla Jasmin Imamovic. Den som skakar hand med Leif är Ilija Jurisic - President of City Council.

"Tuzlas stadsfullmäktige beslöt på sitt sammanträde den 28 september 2003 att stifta utmärkelsen Hedersmedborgare av Tuzla, och det är en stor glädje för oss att informera Er om att fullmäktige har beslutat att ge utmärkelsen till Er. Ni får den för Ert humanitära arbete med flera projekt som har varit av utomordentlig betydelse för såväl vår stad som dess invånare, och vi vill på detta sätt visa vår uppskattning av allt vad ni har gjort för oss".

Ceremonin äger rum i ett hus inne i Tuzla som en gång byggdes ideellt på fritiden av gruvarbetarna för att användas som deras Folkets Hus vid manifestationer och helgdagar. Det fick namn efter Mosa Pijade, en revolutionär som var andreman efter Tito. Nu ägs huset av kantonen och heter *Bosnian Cultural Center*.

Den stora scenen är svart och som fond hänger ett svartvitt foto av Tuzla, föreställande en regnvåt gata med ett långt led av soldater och 2 oktober 1943 skrivet i rött. Idag är 60-årsdagen av Tuzlas befrielse från ockupationen 1943, då Tuzla var den dittills största stad som befriades.

Ceremonin inleds med nationalsången och folkdans. Det hålls en tyst minut för offren under andra världskriget och det hålls tal. Värddar för ceremonin är Tuzlas borgmästare Jasmin Imamovic, och ordföranden för stadsfullmäktige, Ilija Jurisic. Orden antifascism, tolerans, multietnicitet, fred, antinationalism, demokrati återkommer ofta i talen. Därefter delar man ut Tuzlaplaket till ett tjugotal Tuzlabor som utträttat något bra för Tuzla.

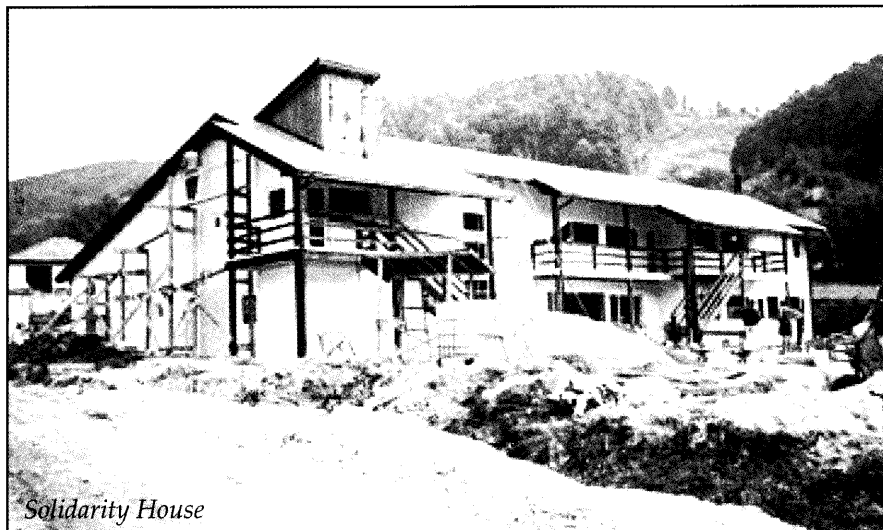
Tre hedersmedborgare utnämns: Två av dem är Richard Holbrooke och Leif Jansson. Den tredje är en inhemsk professor. Professorn och Leif var där, men inte Holbrooke.

Så här stod det i brevet från Jasmin Imamovic och Ilija Jurisic:

"Tuzlas stadsfullmäktige beslöt på sitt sammanträde den 28 september 2003 att stifta utmärkelsen Hedersmedborgare av Tuzla, och det är en stor glädje för oss att informera Er om att fullmäktige har beslutat att ge utmärkelsen till Er. Ni får den för Ert humanitära arbete med flera projekt som har varit av utomordentlig betydelse för såväl vår stad som dess invånare, och vi vill på detta sätt visa vår uppskattning av allt vad ni har gjort för oss".

Dagen avslutas med besök hos Jouzo och Manda Divkovic som berättar

→ → →

Solidarity House

om när sonen ringde hem till Jouzo under kriget, full av oro efter att ha läst i tidningarna att muslimerna var illa ansatta av kroaterna. "Oroa dig inte", sa Manda, "Jouzo är i garaget med femton kroater, dom hjälps åt att tröska majsen så vi ska ha något att äta".

Och allra sist åker vi till Gevalia. Han bjuder på vindruvor direkt från spaljen, har just stängt av TV:n i ilska över att ha fått höra på nyheterna om nedskärningar som drabbar pensionärerna. Men han blir glad över att se oss.

Solidarity House fyller år

Dagen efter, i Lipnica, börjar med kransnedläggning på Smajl Murics grav. Han dog 1994, samma dag som Leif kom till Lipnica första gången. Att det kom folk till byn ifrån ett annat land var en märkvärdighet under kriget. Leif och Jan-Erik, en hamnarbetare som också var med på den resan, hade samlat ihop pengar bland arbetskamraterna i hamnen innan de åkte. För de pengarna hade de köpt vad som under kriget var lyxvaror: paket med bodylotion, ficklampa, kaffe, leksak. Och i byn skänkte man bort dessa paket till gruvarbetarfamiljer som en hälsning och uppmuntran. Smajl och hans familj var bland de som fick besök.

Smajl hade fått en medalj för sitt arbete i gruvan, den ville han ge Leif. Leif valde att rita av medaljen. Inte lång stund efter det att Leif och Jan-Erik hade gått, dog Smajl.

Efter kransnedläggelsen är vi inbjudna till Smajls familj. Dit kommer också Arne Ruth direkt från Sarajevo.

Tidig eftermiddag blir det ettårsfest

för huset. Det är ungdomarna som håller i festen. De har byggt en scen mot baksidan av huset så att det blir ett uterum som inramas av småhusen som just blivit klara. Det är premiär för den nyinköpta ljudanläggningen. Liljana Antic, kroatiska, och Edis Malkocec, muslim, är presentatörer. Faruk Delic och Anel Kovacevic är översättare.

Precis som på högtidligheten igår i Tuzla är det tal. Ramiz Muric talar, Jouzo Divkovic talar, Leif talar. Och Arne Ruth talar, han håller ett mycket uppskattat tal där han tackar för det motstånd man gjorde här nere under andra världskriget och som bidrog till att kriget aldrig nådde vårt land. Han pratar också om Leif och Ship to Bosnia som inte väjer för det omöjliga. Barnen från Edos dansgrupp dansar folkdanser och Esad Kovacevic, en inhemsk artist, sjunger.

Och efter det serveras kallskuret i huset. Många stannar kvar långt in på natten.

Britta Olsson

Fortfarande behövs pengar till Solidarity House!

Du kan läsa mer på

www.shiptobosnia.se

E-post: shiptobosnia@nada.kth.se

Tel: 08-462 05 32

Postgiro: 90 06 35-4

RÄTTVIS HANDEL?

av
Ola Friholt

Dagens marknadsliberalism
hör till en förgången tids
verklighetsuppfattning, och
en ny måste komma.

**Rättvisemärkt ger
dig möjlighet att bi-
dra till en rättvis
världshandel. Social,
ekonomisk, demokra-
tisk utveckling gynnas
i områden där rättvise-
märkta varor odlas och
framställs. Märkningen
garanterar odlare och
arbetare en skälig ersätt-
ning för sitt arbete.**

Beställ skriften

RÄTTVIS HANDEL?

Förutsättningarna – Försöken –

Visionerna

hos Folkuniversitetet

i Stockholm

telefon: 08-679 29 50

fax: 08-678 15 44

info@folkuniversitetet.se

Skriften är utgiven av Folkuniversitetet
med stöd av Sida

Annons från Folkuniversitetet

Feminismen lever

Feministiskt forum. My Vingren, Johanna Haegerström, Klara Tufesson och Helena Norlin är Kulturgruppen Tolvmansgatan på Karlstadsfritidsgården med samma namn. Helgen den 24–25 oktober arrangerade de "Tag plats – ett feministiskt forum" där det bjöds på både underhållning, egna övningar, diskussioner och poesi.
Bild Odd Råberg

Helgen den 24–25 oktober på fritidsgården Tolvmansgatan i Karlstad gick i feminismens tecken. Under rubriken "Tag plats – ett feministiskt forum" samsades diskussioner, teaterövningar, författarbesök, musik och en hel del till.

Bakom arrangemanget stod Helena Norlin, Klara Tufesson, My Vingren och Johanna Haegerström och de berättade att de så smått började med förberedelserna redan i våras. Redan rubriken "Tag plats – ett feministiskt forum" avslöjar vad arrangemanget går ut på.

– Vi gör det för att vi vill ge tjejerna plats på scenen. Vi vill lyfta fram tjejerna, förklarade Johanna Haegerström.

– Det handlar också om att lära tjejerna att ta plats själva, fyllde Helena Norlin i.

De pekade på att det nästan alltid är killar som spelar när det är livemusik på fritidsgården.

– Det är jättelite tjejer som spelar.

Och gör de det så kallas de för tjejband. Det är förtryck där också. Man får inte synas. Det tycker jag är jättetråkigt, sa Johanna Haegerström.

Resultatet blev ett arrangemang med vitt utbud av händelser. Forumet inleddes på fredagskvällen med att Erika Pettersson, fritidsledare från Stockholm, berättade om sina erfarenheter från diktaturens Chile, en berättelse så stark att flera åhörare rördes till tårar. Det blev uppläsning av lokala poeter och performanceartisterna Dhonna från Karlstad drev med könsroller och klichéer. Kvällen avslutades med Jenny Gabrielsson, en singer/songwriter från Umeå.

Arrangörerna förklarade att det var ett medvetet val att försöka få dit bland artisterna så att det inte bara blev en Karlstadsangelägenhet med polare på scenen. Även om evenemanget gick i feminismens tecken var killarna inte uteslagna från kvällen.

Det var de däremot under dagen som följde. Då var det fyra olika workshoparrangemang som deltagarna

kunde välja mellan. Det var självförtroende, teater, poesi och feministiskt självförsvar. Tilla Hallberg Jönsson var med i självförtroendegruppen och hon berättade att de hade diskuterat allt från framtidsdrömmar till könsroller. Och hon var nöjd med arrangemanget.

– Det är ett väldigt bra initiativ som det är viktigt att stödja. Feminismen koncentreras väldigt mycket kring 8 mars. Därför är det viktigt att visa att man kan sprida ut kampen, att man orkar kämpa hela året, sa hon.

Även lördagen avslutades med uppträdanden. Först ut var författaren Gunila Ambjörnsson som har skrivit boken "Äventyrerskor". Hon följdes av öppen scen där deltagarna själva fick bidra med uppträdanden. Bandet april rain spelade och sist ut var Maud Lindström, singer/songwriter från Molkom som numer bor i Göteborg.

Odd Råberg

Artikeln har varit publicerad i Värmlands Folkblad

Alva och Gunnar Myrdal
De blå kuverten
Kärleksbrev juli 1919-
augusti 1920
Utgivna av
Yvonne Hirdman
Gidlunds förlag

ALVA OCH GUNNAR var helt unga när de träffades, Hon 17 och han 20 år. Under de följande åren utvecklades en enorm korrespondens dem emellan. Han juriststuderande boende i Stockholm, hon en ung bildningstörstande kvinna från Eskilstuna, som fått kämpa sig till föräldrarnas tillåtelse att studera vidare.

Det var med viss tveksamhet som de lämnade över sina tidiga kärleksbrev till Arbetarrörelsens arkiv i Stockholm. Alva övervägde att förstöra breven, medan Gunnar hade åsikten att det

hade ett allmänt intresse att få ta del deras upplevelser av den första och stora kärleken. För några år sedan blev breven tillgängliga för forskare. Kerstin Vinterhed gav ut en bok redan i våras som delvis bygger på studiet av dessa brev, men spänner över en längre tidsperiod. Yvonne Hirdman som har samlat och redigerat brev för denna utgåva, håller sig däremot till perioden 1919-1920, bara ett år, men blir sammanlagt till en kärleksroman på över 350 sidor.

Behållningen är inte bara att det är Alva och Gunnar

som talar i breven, de representerar också strömningar i tiden och avspeglar tidens olika genusvillkor som de ännu okritiskt bejakar.

Yvonne Hirdman som sammanställt breven, har haft stor möda med att tolka deras handskrivna brev. Ett problem som hon delvis delade med dem själva. Jag vet inte om denna utgåva kommer att följas av flera. Det är i alla fall en upplevelse att få följa de två i sina utgjutelser över kärlek och livets villkor under detta enda år.

Caroline Runesdotter

TARIQ ALI HAR EN bakgrund som gör honom väl skickad att skriva en bok som denna: sekulariserad muslim, född och uppvuxen i Pakistan, efter protester mot militärdiktaturen under 1960-talet tvingades han gå i exil och har bott i Storbritannien sedan dess.

Han är väl förtrogen med islam med hela Orientens historia och kultur, liksom han har en djup insikt i västerländsk kultur.

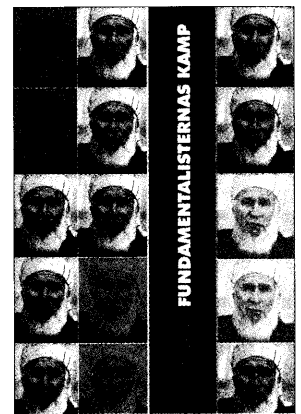
Tariq Ali ger i boken en

historisk bakgrund till fundamentalismen, men från ett annat perspektiv än vi är vana vid. Boken tar utgångspunkt i attacken mot World Trade Center 11 september och han beskriver de uttryck för glädje och tillfredsställelse som blev ekot i många delar av världen. Själva är vi alltför inbäddade för att ta till oss och förstå vilket hat USA:s utrikespolitik har sått runtom i världen.

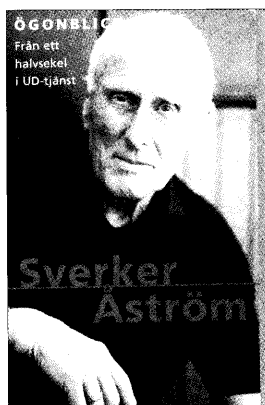
Boken går ända tillbaka till Islams ursprung, analyse-

rar de muslimska erövringarna och går ända fram till nutida händelser. Eftersom just detta perspektiv på händelseutvecklingen saknas i vår västerländska nyhetsförmedling, fyller den här boken ett vektigt tomrum. Bara det gör den väl värd att läsa, att Tariq Ali dessutom skriver medryckande och livfullt gör den bara ännu mer läs- värd.

Caroline Runesdotter

Tariq Ali
Fundamentalisternas kamp
Ordfront

Sverker Åström
Ögonblick. Från ett halv-
sekel i UD-tjänst
Lind & Co

SVERKER ÅSTRÖM ÄR en person som är unik i mer än ett avseende. Inte nog med att han varit verksam inom UD så

länge och fortfarande är det, han är också en kunnig principfast och frispråkig person. Han är en av de få, om inte den enda, inom UD som går ut och kritiserar regeringen när han anser att de hanterar folkrätten illa, eller kritiserar avsteg från neutralitetspolitiken. Åströms bok är en ögonvittnesskildring från den utsiktspost han haft inom UD.

Boken Ögonblick är egentligen en nyutgåva av en bok skriven 1992 med några tillägg av mer personlig art. Det var i samband med denna nyutgåva som Åström gick ut officiellt med att han

är homosexuell och att svenska säkerhetspolisen av den anledningen visat ett ovanligt stort intresse för honom under hans tid som diplomat och trots upprepade påstötningar har Åström fortfarande inte fått se sina akter.

Men jag måste säga att den stora behållningen i boken är hans utläggningar om den svenska neutralitetspolitiken som har blivit så illa åtgången på sistone. Själv ser han det nog som lite av sin mission med boken att avvisa misstänklighöret av den svenska neutralitetspolitiken. Det är ju särskilt aktuellt idag, när närmandet till

EU:s försvars och säkerhetspolitik och framförallt närmandet till NATO urskuldats med att vår neutralitetspolitik var det ju ändå inget med. Åström sätter själv stor tilltro till EU och konstaterar att det är möjligt att Sverige behöver en ny säkerhetspolitisk förankring. "Våra politiker har genom egna åtgärder och uttalanden minskat tilltron till och därmed värdet av neutraliteten utan att sätta någon annan typ av garanti istället."

Caroline Runesdotter

Margaret Atwood,
Att förhandla med de döda.
En författare om skrivandet.
Övers. Ulla Danielsson
Prisma, 2003

MIN MAN BLÄDDRARDE lite förstrött i högen med mina biblioteksböcker. Plötsligt skratade han högt, och fortsatte att läsa, intresserad och road. När han hade läst ut "Att för-

handla med de döda" frågade han om jag inte hade några andra böcker av Margaret Atwood. Han fick "Tjannarinnans berättelse", som jag i flera år förgäves har tjuvat om att han borde läsa, och han slukade den.

"Att förhandla med de döda" är ingen roman. Ursprungligen var det en serie föreläsningar som Atwood ombads hålla vid ett brittiskt universitet. Den handlar "om författandet, men inte om hur man ska skriva", och Atwood är inte litteraturvetare. Men boken är mycket litterär, med mängder av citat och anspelningar på andra författare och deras alster, från Dante till Karen

Blixen. Den är antagligen roligast att läsa för den som har ett hum om Proust och Henry James, som vet att Keats var en romantisk poet och känner till handlingen i "Macbeth". Men citaten är så välfunna och ansluter så direkt till Atwoods resonemang så jag tror inte det är nödvändigt att känna till allt för att ha glädje av boken. Å andra sidan är det väl så att den som aldrig läser böcker inte kommer att fatta någonting.

Mycket kortfattat kan man kanske säga att Atwood försöker besvara frågorna "Varför skriver författaren, och för vem skriver hon?". Men det är med många ut-

vikningar och utifrån en mycket bred belästhet. Boken innehåller 14 sidor med noter och bibliografien är på nästan nio sidor. Men förfäras ej - boken är faktiskt rolig.

Allra roligast är det första kapitlet, som handlar om Atwoods egen väg till skrivandet, om hennes barndom i den kanadensiska ödemarken, där hennes far drev en liten forskningsstation. Och hennes beskrivningar av tonåren på 50-talet och universitetlivet på 60-talet är dråpliga och precis så som jag minns tiden, även om jag bodde i Oslo.

Aa.B.

JENNIE SJÖGRENS BOK är tänkt som en handbok i jämställdhet hemma och på kontoret. Jag tror att det här är precis vad de flesta behöver. Fortfarande utför kvinnorna flera timmar mer hushållsarbete i veckan än sina manliga livskamrater och hur lätt är det inte att ta på sig det mesta av det osynliga, men ack så tidskrävande arbetet bara för att behålla husfriden. Och så dröjer det inte länge förrän arbetsfördelningen är cementerad.

Jennie Sjögren skrev tillsammans med Tinni Ernsjö boken "Diagnos Duktig" som vände sig till alla överambitiösa och målmedvetna unga kvinnor som riskerar att gå i väggen och numera utgör en snabbt växande grupp sjukskrivna. Många läsare efterlyste en bok som gav konkreta råd om hur vi kan ta itu med de strukturer som gör oss sjuka.

Inför de kvinnofientliga strukturerna i vardagen blev författaren feminist och i boken får vi oss till dels hur slaget om smulorna genom tyd-

Jennie Sjögren
Ordination:
Vardagsfeminism
Bokförlaget DN

lighet och konstruktiva gräl när det behövs. Jämställda familjer håller längst och jämställdheten gäller också ekonomin och föräldraledigheten. Det är kanske en sån här bok som man behöver för att få kraft att ta upp frågan om arbetsfördelningen i hemmet. Men vardagsfeminismen gäller också jobbet. Halva boken tar upp förhållandena på våra arbetsplatser. Hur gör vi för att öka kvinnolönerna, kommer tillrätta med sexuella trakasserier eller männens härskartekniker. Men också hur kvinnor kan göra sin egen organisation mer jämställd

Eldflugor

Kärlek är något som inte märks på ytan
Den glöder underifrån
En oändlig svårsläckt torvmosse
Knappt anar man röken bland videbuskar
Nere bland revbenen brinner det för fullt
Som åskgryning när ljuset tar över

Eldflugor dansar i hjärtats olika gemak
Marelden ute i gölen glöder under ytan
Vattenspindeln leker med sotflagor
Solen stiger. Vemod som svedjebrand
Sinnligheten skjuter tankens klarhet åt sidan
Som plogbilens rusning i den blinda snöstormen

Lysmasken med sitt famlande mörkerseende
smyger sig fram för att låna nytt ljus
Själen, detta otämjda kreatur, viskar om nya världar
nya utmarker, nya uthav att upptäcka
Drömmar av djup smärta. Doft av okänd brandrök
en dårskapens malström i Sargassohavet

Ur Gunnar Svensson, Amourö, Luciérnagas
(Dikterna är översatta till spanska av Victor Rojas
och tryckta parallellt med originalet).
Heidruns Förlag 2003

genom att skapa nätverk med kvinnor, lyft fram de bra saker de gjort eller sagt och jobba för att de får meningsfulla uppgifter och får utveckla sig själva.

Caroline Runesdotter

Julkappsbryderi?

Använd **Vi Mänskors boktips** och du hittar garanterat rätt i bokdjungeln!

BOKRECENSIONER

DET LILLA LUNDAFÖRLAGET Heterogénesis, som nu förlägger Karin Lentz elfte bok, var en ny bekantskap för mig. Här utges prosa och lyrik både på svenska och spanska. Böckerna är genomgående vackert designade och det gäller även Lentz bok som fått ett fint surrealistiskt omslag av konstnären Miguel Gabard.

Karin Lentz lyriksamlingar är - till formatet - nästan alltid tunna. Men det beror ju inte på sidomängden om en poet ska kunna förmedla något viktigt, lyckas fånga läsarens intresse och empati...

Sedan debuten 1975 är det i stort sett samma motivkretsar som återkommer i lyrisk form. Lentz reser mycket och har säkert fått en hel del inspiration från de spansktalande länder hon besökt. Detta gäller inte minst Cuba, som trots sina svåröverskådliga problem, tycks vara ett attraktivt och spännande resmål.

Början av samlingen består av politiska dikter som skildrar vår maktlöshet inför allt våld och alla grymma kränkningar som ständigt pågår och inte verkar ha något slut. Våra indignerade röster når inte fram eller tystas snabbt och effektivt. Våra händer är i symbolisk bemärkelse bakbundna.

Vågorna rullar mot strandkanten
barn drunknar
gevär riktas
flyktingar fastnar
i taggtråden
- och dina bakbundna händer

Men lyckligtvis består inte livet bara av lidande och död. Här liksom i sina tidigare böcker presenterar Lentz ett knippe innerliga och sensuella kärleksdikter. Det ljusa står mot det mörka. Men livsglädjen har de flesta oddsen på sin sida.

Jag har speciellt fäst mig vid en dikt

som handlar om ett äldre par i färd med att äta frukost. Så många ord behöver inte sägas. Värmen och omtänksamheten finns där som en självklarhet, en trygg och fast grund.

I denna sena årgång
mötas i en frukostkyss
äta rostat bröd låar vid låar
och dricka kaffe hand i hand

Maj Persson

Karin Lentz
Orden ler till
hälften
Heterogénesis

Ga Vinh 18.05

Liten kvinna
mycket allvarlig
flaggar för taget

Uniformsmössan
alltför stor
Flaggan gul
Hennes ansvar
känns betungande
Bakom henne
alla dessa risfält
Hennes mörkblåa blus
smälter ihop
gröna fält
blålila berg

Gunnar Svensson

Yva Votkinsk

Tysta står vi vid diskhon
När jag tar tallriken
Möts våra händer nere i baljan
Hon diskar, jag torkar
Våra händer möts under vattnet
I det ljumma diskvattnet
smeker våra händer varandra

I köket är det fullt med folk
Vi är ensamma nere i diskbaljan
Ensamma med vår kärlek
Nere i det ljumma vattnet

Gunnar Svensson

Sigrid Kahle:
Jag valde mitt liv
Albert Bonniers förlag

JAG HAR MED STORT intresse läst de artiklar av Sigrid Kahle jag stött på genom åren. Därför hade jag redan en bild av människan bakom orden, när jag satte igång att läsa hennes memoarer. Sigrid Kahle var i tjugooårsåldern under Europas efterkrigstid. Hon kom till London för att studera och träffade där sin blivande man, en tysk flykting. Något år senare är de ett par, han påbörjar en karriär inom tyska utrikesdepartementet och så är hon diplomathustru och kommer ut i världen. Jag hade inte kunnat föreställa mig hur nytt allt var då. Tyska diplomatkåren byggdes upp från grunden och allt som hörde till den internationella diplomatkårens umgängesvanor var nytt för dem.

De flesta diplomathustrur nöjde sig

säkerligen med det, så var det tänkt i alla fall. Men inte Sigrid Kahle. Hon inventerade kulturlivet överallt där de stationerades, och då särskilt teatern, på alla platser dit de kom. Sedan funderade hon på vad hon själv kunde göra.

Under tiden i Pakistan sökte hon likasinnade, fick ihop en teatergrupp, skrev själv ut pjäserna på stencil, ordnade lokal, biljetter, smink och rekvisita.

I Bagdad där familjen Kahle så småningom stationerades, ledde Sigrids teaterintresse till att hon deltog i teaterundervisning med unga studenter. Det gav henne ett kontaktnät som ingen annan diplomathustru hade under en tid där monarkin just avskaffats och en revolutionär regim försökte hålla etniska konflikter, armé och olika klasskonflikter stängna.

Sigrid Kahles memoarer är intressanta på många sätt. Förutom diplomatlivet och politiska händelseförvecklingar under en omvälvande tid, så företar Sigrid och Jan Kahle omfattande resor. Att ha Sigrid som ciceron under resor i Pakistan, Afghanistan och Rajistan är en fantastisk förmån. Hon är dotter till en professor i orientalism och drivs själv av ett genuint intresse. Resultatet blir med andra ord en djupdykning i kultur och historia förmedlade av en kunig och vaken iakttagare.

Caroline Runesdotter

BOKRECENSIONER

DEN NORSKA JOURNALISTEN Åsne Seierstad blev känd i Sverige när hon rapporterade om kriget i Irak. För det fick hon det norska stora journalistpriset. Hon har också skrivit en bok om en bokhandlare i Kabul och hans familj. Boken har kommit ut i 17 länder och fler länder står på tur att ge ut den. Boken har blivit en stor framgång och Åsne berättas tjäna tio miljoner norska kronor nästa år.

Hon har beslutat sig för att ge en miljon kronor till Afghanistankommittén. Pengarna ska gå till en skola, barnmorskeutbildning och till skolbibliotek i Afghanistan.

På norska heter boken *"Bokhandlaren i Kabul – et familiedrama"*, och ett drama utspelar sig verkligen omkring boken. Bokhandlaren själv har tillsammans med sin andra hustru varit i Oslo och i Stockholm för att protestera mot bokens innehåll. Han har skaffat en norsk stjärnadvokat som ska föra hans talan. Bokhandlaren tycker att han och hans familj har blivit kränkta av det som står i boken. Om norsk domstol friar Åsne är han beredd att gå till FN för att få upprättelse säger han. Åsne å sin sida menar att det hon har skrivit om i boken är sådant som hon själv sett, hört eller fått berättat för sig. I efterhand tycker hon i alla fall att hon inte borde ha skrivit om vissa saker så hon ger bokhandlaren lite rätt.

Vad familjens kvinnor tycker om boken är oklart – det är ändå mest om

Åsne Seierstad
Bokhandlaren i Kabul
Månpocket

kvinnor och kvinnors situation i Afghanistan som boken handlar om. Jan Hjärpe, den blide skåningen som vet så mycket om islam, menar att bokhandlaren förmodligen inte riskerar något straff för bokens innehåll men däremot kan hans heder inom den egna klanen bli ifrågasatt. Det är nämligen mannens uppgift att skydda sin familjs rykte och heder och klarar han inte det förlorar *han* sin heder.

Att förlora sin heder i den afghanska kulturen är det värsta som kan hända en man och familjefar. Om en mans anseende skadas leder det till obotlig skada under resten av livet. En mans heder går inte att reparera. En släkting till bokhandlaren lär visst ha sagt att även om vissa saker är sanna så får de inte sägas högt! Åsne Seierstad har skrivit om saker och ting som inte får visas upp för omvärlden.

Om du inte har läst boken – gör det. Den är spännande, lättläst och ger en bild av hur det afghanska vardagslivet

är hos bokhandlarfamiljen och människor omkring den.

Boken inleds med berättelsen om hur det går till när den medelålders bokhandlaren tar sig sin andra hustru – eller rättare sagt – köper sin andra hustru, en 16-årig flicka. Flickan kan i praktiken inte neka till äktenskapet eftersom hennes föräldrar samtyckt till giftermålet och behöver de pengar som de får för flickan.

Den första hustrun försöker protestera mot bröllopet, men har ingenting att säga till om. Väljer hon att skilja sig från mannen tillfaller alla ägodelar mannen och han kan vägra henne att träffa sina barn. Dessutom drar hon en skam över sin familj.

Kvinnoförtrycket i dess vardagliga form skildras fenomenalt i all sin tydliga grymhet. Boken ger en sådan inblick i de afghanska kvinnornas liv att ingen avhandling i världen skulle kunna ge en tydligare bild av hur kvinnornas utsatthet är.

Hur det är att bära burkha berättar Seierstad om på ett sätt så att man verkligen *känner* hur det är. Hon berättar att den trycker om huvudet och ger huvudvärk och hur tät den är och hur man svetts i den. Den är opraktisk och man måste hela tiden se upp var man går eftersom man inte ser sina fötter. Hur skönt det var att ta av sig den när man kom hem igen!

Elly Engstedt

DET ÄR NU FJORTON är sedan Kristina senast publicerade en diktsamling. Kanske tyckte hon sig behöva en paus från poesin för att få större överblick och inte frestas att upprepa gamla succéer. Kanske har hon helt enkelt inte hunnit eftersom skrivandet av pjäser och ansvaret för en ekonomiskt hotad teater måste vara mycket tidskrävande.

Innebär den nya boken att poeten slagit in på nya vägar eller känner man lätt igen den upproriska och lekfulla dikt som förut gjort henne så omtyckt? Svaret är både ja och nej. Visst finns här en hel del träffsäkra och oväntade formuleringar men tonen är betydligt mörkare än tidigare.

Mycket handlar om bli äldre, att alla möjligheter inte längre står vidöppna,

att älskade människor för alltid lämnar oss.

Kanske skulle man kunna säga att det rör sig om en klassisk medelålderskris men det är mer komplicerat än så. I väl sammanhållna och pregnanta texter provar sig Lugn fram mot ett accepterande av ensamhet och ständigt hotande död. Att detta medför såväl sorg som smärta säger sig självt.

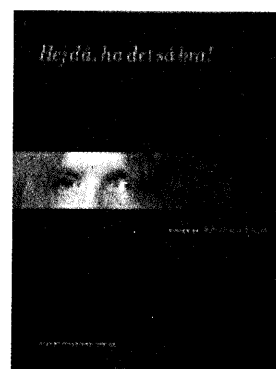
De som har gått ifrån mig
står mig närmast.

Gamla spöke, varför gråta så
under himlen blå?

Jag ville bara ha en sång
och ett liv med solröda segel!

Infriar den här boken de högt ställda förväntningarna? Det menar jag att den gör och mer därtill. Lugns poesi har

Kristina
Lugn
Hej då, ha
det så bra!
Bonniers

kommit in i en ny andhämtning, fått en djupare klangbotten och ett rikare register. Jag har svårt att lägga ifrån mig diktsamlingen och vet att jag många gånger kommer att återvända till denna vemodiga men ack så vackra poesi.

Maj Persson

Åsne Seierstad
Hundra
och en dag
Norstedts

EFTER FRAMGÅNGEN MED Bokhandlaren i Kabul och inte minst som en av de få rösterna från ett inringat och bombat Bagdad så har förstås pressen på Åsne Seierstad att skriva en bok om sina upplevelser varit stor. Först hade hon avvisat tanken på att redovisa sina upplevelser i bokform, men så fick hon fart på skrivandet, och kunde med stöd av sina re-

portage få ordning på minnena. Resultatet har blivit denna reportagebok.

Först måste jag säga att det många gånger var befriande att höra Åsnes sarsade röst i radio och TV. Genom att hon var på plats slapp vi mycket av överdrifter och lögn.

Särskilt minns jag när en studiojournalist frågade henne om inte folk var ute och firade på gatorna sedan ockupationsarmén tågat in. Något som Åsne direkt kunde dementera. Ändå var det lite med de förutsättningarna hon åkte dit.

Hon kämpade frenetiskt för att hitta röster som sade att de ville bli "befriade" och var skeptisk till alla som talade om att försvara sig mot ockupation. När amerikanska soldater så småningom kom in, kunde hon inte låta bli att undslippa sig ett: Thank you for coming. Samtidigt som hon förskräckt

konstaterar att det är en invasionsarmé hon hälsar välkommen.

Åsne Seierstad är en säker skribent, skarp iakttagare och kan skriva fängslande även om hon inte har så mycket att berätta förutom det hon redan publicerade under kriget.

Hennes möjligheter att komma ut bland folk var givetvis kringskurna och det blir framförallt livet som krigskorrespondent hon skildrar, mer än hur kriget framstod för människorna i Bagdad.

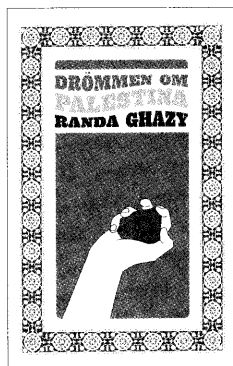
Jag misstänker att de som var nedresta som mänskliga sköldar har mycket mer att säga om vad som hände under invasionen av Irak. Skulle önska att någon av dem istället fick chansen att skriva ner sin berättelse och få den utgiven av ett stort bokförlag.

Caroline Runesdotter

FÖR ETT ÅR SEDAN kom den här boken ut på italienska. Nu är den redan översatt och utgiven på 13 språk. Författarinnan var bara 15 år vid debuten. Själv har hon egyptisk härkomst, men är bosatt i Italien. Det var framförallt efter det att en 12-årig palestinsk pojke blev ihjälskjutet av israeliska soldater för ett par år sedan, som hon bestämde sig för att hon måste göra något. Och det hon gjorde var att skriva.

I boken får vi följa en grupp ungdomar under en tidsperiod på flera år. Det som händer dem under de här åren är saker som förmodligen kan hända vem

Randa Ghazy
Drömmen om
Palestina
Rabén &
Sjögren

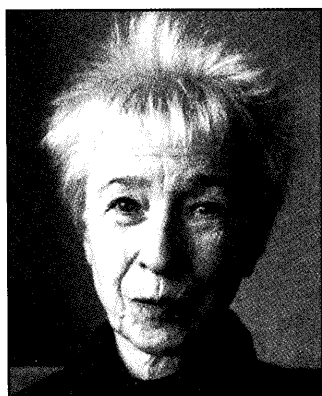

som helst som råkar vara palestinier och bo på ockuperat område. Boken visar människooödena bakom rubrikerna; hur det är att mista en bror eller syster. Hur

det är att växa upp utan föräldrar och med en framtid som är allt annat än utstakad.

Jag tycker att jag själv fått ett annat perspektiv på vad den olösta konflikten och det ständiga israeliska övervåldet gör med människorna. Nu är det här en bok som i första hand vänder sig till ungdomar och jag har redan haft några testläsare som tagit sig igenom boken. Betyget är gott. Den är välskriven och fängslande - och som sagt den ger en kompletterande bild av det som händer.

Caroline Runesdotter

Sara Lidman fyller 80 år den 31 december. Vi Mänskor gratulerar Sara och ser fram emot många år till på barrikaderna.

Missenträsk's röst i världen

Författare.

Tjärdalen.

Hjortronlandet.

Regnspiran.

Bära mistel.

Apartheidmotståndare.

Jag och min son.

Med fem diamanter.

Vietnamaktivist.

Gruva.

Norrbottnaktivist.

Politisk agitator.

Varje löv är ett öga.

Kärnkraftsmotståndare.

Dramatiker.

Essäist.

Västerbottning.

Din tjänare hör.

Vredens barn.

Nabots sten.

Den underbare mannen.

Järnkronan.

Trädskramare i Bohuslän.

Och trädet svarade.

EU-motståndare.

Lifsens rot.

Oskuldens minut.

EMU-motståndare.

Kropp och själ.

Antikrigsaktivist.

Porrmotståndare.

Våldsmotståndare.

etc. etc.

...

ena gången häst

och andra gången strå

ena våren mask

och nästa höst en trana!

man får ta det som det

kommer

madam!

Ur Den underbare mannen

Ung, vacker och begåvad Emilie är poet och feminist

Första gången jag såg Emilie Hwang var i våras på en kulturfrukost på Värmlands Museum. Temat var Ung kultur, och en hel kavalkad av unga talanger uppträdde på scenen. En av dem var Emilie - ung, vacker och begåvad läste hon egna dikter. (Vi tryckte dem sen i Vi Mänskor).

I valrörelsen skulle Kvinnor mot EMU ha en grandios avslutning. "Med kulturen som vapen" var rubriken, och Emilie deltog med självklar auktoritet med några av sina politiska dikter. Senast arrangerade hon och Anton Höber Öppen Scen för unga skrivare under den värmländska bokmässan i november.

Nu sitter hon hemma hos mig och ska berätta om sin bakgrund, sitt liv och sitt skrivande. Jag börjar med att fråga om det ovanliga efternamnet.

- Farfar var kines. Av någon anledning kom han till Sverige. Här träffade han farmor, som var tysk flykting, och de beslöt att stanna kvar här.

Emilie är 20 år och läser sociologi på universitetet i Karlstad. Hon har precis flyttat hemifrån till en egen liten lägenhet. Efter studentexamen tog hon ett sabbatsår, då hon dels hade ungdomspraktik, hon arrangerade en poesifestival, dels reste med tre kompisar till Indien.

- Vi stannade i tre månader, och även om vi tycker att vi har en bit kvar till full jämställdhet här hemma, är det inget mot förtrycket där. Man kunde inte sätta sig vid sidan av en man på bussen och inte titta någon i ögonen. Jag blev så rädd för att bli missuppfattad att jag riktig knöt mig. Till en början ville vi smälta in i omgivningen och klädde oss i saris, men det gjorde det bara värre, så vi gick tillbaka till våra vanliga kläder.

- Man blir hård av att vara ute på resande fot som tjej. Vi lärde oss en hel del de där månaderna, och vågade säga till mer. Överhuvudtaget krävde vi respekt på ett helt annat sätt än i början.

- Vi träffade ju andra svenskar och utlänningar från hela världen, och vi blev nästan chockade över hur omedvetna de var. De såg inte orättvisorna. De visste inget om kastväsendet, till exempel, men tyckte det var ganska bra, för enligt hinduismen kan de fattiga få det bättre i nästa liv. Men en av de medvetna indiska kvinnorna som vi träffade sa att kastväsendet aldrig kan utrotas om inte hinduismen utrotas.

Ni träffade alltså indier också?

- Ja, vi hade kontakter hemifrån och besökte ett barnhem, en människorättsorganisation och en kvinnojour. Här fick vi klart för oss hur olika villkoren är mellan oss och dem. Visserligen kände de till förhållandena i Europa, men vi pratade förbi varandra.

Kvinnorna hade till exempel en ung mor boende där, hon hade flytt från mannen som misshandlade henne. Men kvinnojourens strategi var inte att hjälpa henne vidare, men tvärt om försökte de övertala mannen att ta tillbaka henne. Det fanns inget annat att göra om hon inte skulle bli tvungen att prostituera sig.

Varför har du blivit feminist?

- Jag var en mycket flickig flicka, älskade att klä mig i rosa, var absolut inte medveten om något kvinnoförtryck. Men jag blev intresserad av jämställdhet genom kompisar som var medvetna, och har glasögonen först kommit på åker de inte av igen.

- I gymnasiet kunde vi välja ett specialtema i historia, och då var vi några som valde att läsa om suffragetterna. Alla tjejer tyckte det var intressant, men killarna ville ha något som var mer spännande. Som om inte suffragetterna var spännande och modiga så det förslog!

- Det är lätt att se de feministiska sakfrågorna, så som kvinnomisshandel, våldtäkter och orättvisa löner. Men när man läser mer, hamnar man i en sorts teoretiska spiraler. Det blir viktigt att vara politisk korrekt.

- Tänker man för mycket på det, orkar man inte samtidigt kämpa på barrikaderna.

- Det finns ju splittringar inom kvinnorörelsen som inom

Det är nu och här jag vill glömma deras småbarnströstande toner
som vore jag svagare
kvinnligt känslig
eller dessa hårdheter som en kvinnorrättsskvinna måste utstå
som om jag vore starkare
som om Ensam Är Stark
när jag är så rädd för att inte duga
att jag drar in magen varje gång jag passerar en spegel
eller en reklamaffisch för H&M:s underkläder
(även jag)
kvittar om det är för hans skull eller min egen.
Och jag kan känna sympati för hennes utstående revben
kan känna stygnen av grym avundsjuka för det jobb hon lagt ner
de många timmar självkritik hon masserat in i hårrötterna

- Because you're worth it.

men oss förenar det inte
i ingenting förenar vi oss
förutom i själva missnöjet över hon den andra.
Vill du ta min hand, förklara, det spelar ingen roll, min syster
att du lät dig själv tycka det du trodde att han tycker
när han tänker ditt namn
(nästa gång väljer du själv)
att denna trötthet jag äter inte är min
dessa kläder jag vägrar plåstra mig med inte är mina
att denna förfärliga ensamhet som slår ner som elakartade blixtar
tillhör inte mig
för de hinderbanor, endast för kvinnor uppsatta,
kommer vi att riva ner tillsammans.

Emilie Hwang

*Vi Mänskor publicerade i nr 2-03 dikterna Första försöket
och Sista viskningen av Emilie Hwang.*

Hon säger
att det inte finns några människor längre
vi är bara produkter av vår tid
och nuförtiden har produkterna inget egenvärde
om de inte kan säljas

Hon säger vi lever på lånade resurser
som vi aldrig kan betala tillbaka
och jag håller med
tiden är knapp och de hungriga många

Världen är ett middagsbord
vars stolar några få köpmän köpslagit om
och nu finns det inga platser kvar

Hon säger slut upp vid vår sida
vi måste bli fler
och jag beundrar hennes brinnande eldar
jag respekterar hennes eviga mod
men jag slåss helst inte med nävar

jag spänner min båge med ord

Hon säger att det kommer att krävas offer
för att vi ska få tillbaka vår rätt
och jag undrar vilka vi och vilka dom är

Och så länge en människa lever
kan den ändra sitt sätt att se

Så länge ett körsbärsträd andas
kan det blomma

Emilie Hwang

forts Ung, vacker...

vänstern i övrigt. Det är viktigt att vara politisk korrekt, man ska tycka likadant som alla andra, man måste se ut på ett visst sätt. Jag tycker man ska bortse från såna saker och försöka samlas om det som betyder något. Självt försöker jag koncentrera mig om studierna nu, och så vill jag resa!

Men du tänker väl fortsätta att skriva?

– Det är klart. Jag har alltid skrivit, från det jag var ganska liten. Jag hade en lärare i grundskolan som uppmuntrade mig. Alla har alltid uppmuntrat mig till att skriva - och läsa, både hemma och i skolan.

– Stadsbiblioteket i Karlstad ordnar varje år litteraturläger, det har också betytt mycket för mig.

– Tidigare skrev jag mycket prosa, och jag vill nog gärna skriva en roman någon gång. Men poesin kräver en så väldig koncentration på varje ord, jag tycker det är svårt att övergå till vanligt skriftspråk.

Aase Bang

Jämställt i hushållet med Sahlin?

De borgerliga partierna i riksdagen har motinerat om subventioner till privata hushållstjänster. Det handlar om städhjälp, barnomsorg mm som ska betalas av samhället upp till 25 000 kr per år. Målet är att göra svarta tjänster vita, skriver de. Naturligtvis försöker de dölja att de aktivt jobbar för pigans come back.

Enl GP 10/11-03 håller jämställdhetsminister **Mona Sahlin** med i sakfrågan. Hon ser dock inte subventionerade hushållstjänster som lösning för kvinnor i kariären. Sahlin vill däremot värna om de tusentals invandrarkvinnor som jobbar svart i hushållen utan försäkringar och trygghet.

Smärtfri förlossning har fyllt 50

I februari 1952 kom den franske läkaren Fernand Lamaze hem från en studieresa i Sovjet, där han hade upptäckt att det inte var sant som Bibeln förkunnade, "Med smärta skall du föda dina barn". Till dess hade läkarna i västvärlden ansett att smärta under förlossningen var både oundvikligt och nödvändigt.

Fernand Lamazes metod betydde en revolution för kvinnorna, och blev snart

vanlig vid sjukhus över hela Frankrike (och även i Sverige). Lamazemetoden bygger på en teoretisk och praktisk kurs som förberedelse inför förlossningen.

På 50-talet visste få kvinnor något om sin egen anatomi. De fick lära sig avslappning och andningsteknik, fick själva ta ansvar för förlossningen och inte överläta den till läkare och barnmorskor.

Källa: Clara Magazine

Med smärta skall du föda...

Den 28 augusti /1964/ föddes Ann-Charlotte. Förlossningen, som varade ett och ett halvt dygn, gjorde mig för all framtid till en fanatisk förespråkare för kvinnors rätt till smärtlindring vid förlossning. /.../ Personalen kom och gick. "Hej, är du kvar än", sa de glada vårdbiträdena som städade på förlossningssavdelningen. Skräckslagen, och med alla mina idlamuskler krampade, fick jag ligga ensam i ett rum med verkningsslösa värkar. En amper äldre barnmorska kom med jämna mellanrum in

till mig och gormade. Hon tyckte att jag sjåpade mig där jag låg och kved och skrek. "Du är inte först i världshistorien att föda barn. Det ska göra ont. Det skulle du tänkt på innan du ställde till det för dig", noterade hon bitskt.

Förlossningen slet sönder mig fullständigt i underlivet. I flera månader efteråt bar jag omkring på en kudde för att kunna sitta.

Gunnilla Thorgren i *Grupp 8 & jag*. Norstedts, 2003.

Civilkurage I

Gülbahar Gündüz är 30 år och har en liten dotter. När hon deltog i en kampanj för amnesti för politiska fångar i Turkiet, kidnappades hon och våldtogs av fyra poliser. Våldtagna turkiska kvinnor håller vanligen tyst, för att spara familjen från "vanära". Men Güldahar vägrar att tiga. Hon har anmält förövarena och gått ut offentligt om händelsen.

"Jag berättar om detta", säger hon, "så att andra kvinnor, som har utsatts för samma sak, ska våga stå fram. Jag har fått brett stöd från kvinnoorganisationer

både i Turkiet och i utlandet. Vi ger inte upp kampanjen för amnesti, men kommer även att kämpa mot polisvåld och sexuell tortyr. Vi är fast beslutna att gå vidare till Europadomstolen för mänskliga rättigheter, så att de skyldiga kan ställas inför rätta".

Källa: Clara Magazine

Civilkurage II

När Civilkuragets dag firades i Karlstad, till minne av Björn Söderlund, var flera av deltagarna maskerade. De vågade inte stå för att de är antirasister.

Kvinnofridsportalen har fyllt ett år

I höstas fyllde Kvinnofridsportalen www.kvinnofrid.se ett år. Under det första året har 50 000 besökare varit inne på webbplatsen och tagit del av rapporter, statistik, lagtexter, utbildningsmaterial och aktuell litteratur från de 16 statliga myndigheter som ansvarar för kvinnofridsportalen.

På portalen samlas information från myndigheter (BRÅ, JämO, Socialstyrelsen m fl) som kommer i kontakt med våldsutsatta kvinnor och barn.

Jämställdhetspris till rektor

Stockholms stad har delat ut stadens jämställdhetspris till Peter Fredriksson, rektor på Mariaskolan. Även Charlotte Axelsson, VD för Svenska Bostäder fick ett hedersomnämmande.

Peter Fredriksson fick priset för att han tagit initiativ till ett program om genustänkande och jämställdhet för personal och elever vid Mariaskolan. Tanken är att medvetandegöra personalen om samhällets och skolans genusordning och att anlägga ett tydligt genusperspektiv på skolans arbete, metoder, innehåll och organisation.

Jämställdhetsrådet motivering till Charlotte Axelssons hedersomnämmande är att Svenska Bostäder arbetar planerligt och medvetet med jämställdhetsfrågor och att hon genom sitt ledarskap har bidragit till en företagskultur som bejaktar jämställdhet och möjliggör för alla att utvecklas i arbetet.

Kvinnofrid i Sthlm

Under november månad genomfördes kampanjen "Operation kvinnofrid" i Stockholm. Nolltolerans mot mäns våld mot kvinnor stod i blickpunkten. Syftet var att få människor att reagera och agera mot våldet och därför fokuserade kampanjen på allas ansvar.

Många är osäkra på hur de ska göra för att stödja kvinnor som behöver komma bort från sina våldsamma män. Därför lanserades en dygnet-runt-telefon dit alla kan vända sig för att få råd.

Bidrag till Seva-priyas-projektet

SKV i Umeå och Fredsrörelsen på Orust har hos Sida ansökt om bidrag till Sevapriya i Chennai, Indien.

Nu kom det glädjande beskedet från Forum Syd – dit ansökan skickats – att de rekommenderar Sida att bevilja ett bidrag på kr 196 000. Det betyder att vi med största sannolikhet kommer att få dessa pengar. Senast 15 december vet vi!

Detta bidrag ska, under en treårsperiod, göra det möjligt för Sevapriyas åldrande aktivister att träna och lära upp nya yngre krafter och att starta verksamheter i nya slumområden.

SKV Umeås och Fredsrörelsen på Orusts åtaganden gäller att få ihop 20 procent av ovanstående belopp och ge moraliskt stöd till våra vänner i Chennai.

Pg 4853429-1. Skriv Kvinnohuset i Indien på talongen.

Erni Friholt

Ladda upp i Gesunda

SKVs stuga ligger i hjärtat av Dalarna, nära Siljan, med ett härligt fritidsområde runt om.

För sommarens bad ligger stugan på cykelavstånd. På hösten frodas bärmarkerna.

Vintertid kan man utnyttja skidbackarna och elljusspåren.

Bäddar: fyra fasta, två extrabäddar samt lillstuga med två bäddar.

Kök: Lättskött med kyl och frys.

Dusch/toalett, kallt och varmt vatten.

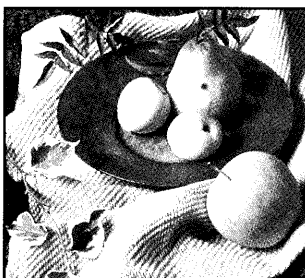
Ta med sänglinne och handdukar.

Hyran för medlemmar är 1250 kr/vecka. Icke-medlemmar 1500 kr/vecka. Kontakta SKVs expedition 031 - 14 40 28.

Välkommen!

Rättelse

I **Vi Mänskor 3-03** fanns en liten insändare betitlad "Förbarma er över Adelssohn". Ett fel hade insmugit sig i texten: det ska stå "bidragsdrogade medmänniskor" inte "bidragstagande människor".

Ge Vi Mänskor i julklapp

Ibland är det svårt att komma på en riktig bra julklapp.

Ett säkert tips är att satsa på Vi Mänskor.

Ge den till vänner, arbetskamrater eller andra tänkande människor.

Vi Mänskor behöver dem – de behöver Vi Mänskor!

Öppet brev till utrikesminister Laila Freivalds och regeringen

Välkommen och lycka till i ditt nya ämbete säger Svenska Kvinnors Vänsterförbund (SKV) som träffats till tvådagars förbundsstyrelsemöte i Göteborg i helgen och då bl a diskuterat:

USA:s hot mot Iran

Knapphändiga, men oroväckande meddelanden nådde oss nyligen om USA:s planer att placera ut kärnvapenmissiler i Rumänien och Bulgarien. Missilerna avses bli riktade mot Iran som ett förebyggande försvar mot ett påstått hot mot USA från Iran. Valet av just Rumänien och Bulgarien som värdländer för USA:s kärnvapen har sannolikt sin rot i att dessa länder står utanför EU och är extremt fattiga och saknar demokrati. Det kan med fog antas att samtycke från ledarskikten där kan köpas av USA:s regering.

USA:s planerade aggressiva åtgärder måste ses i ljuset av att en demokratisk fredlig samhällsförändring nu pågår i Iran. Dess ledande präster är numera åldrade och försvagade. Nobels fredspris gavs i år till den iranska juristen Shirin Ebadi, en markering av och en uppmuntran av hennes viktiga bidrag till den pågående fredliga omdaning av Iran.

Vi i SKV förväntar oss att den svenska utrikesledningen offentligen klart tar avstånd från USA:s upprepade användning av militära förberdelser och militärt våld som enda medel att lösa motsättningar och konflikter på det internationella planet.

Vi förväntar oss också att den svenska utrikesledningen i EU och FN uttalar en ståndpunkt där alla parter intresse tillgodoses och steg mot avspänning och fredlig konfliktlösning kan tas. Sveriges snart tvåhundraåriga fred förpliktar.

Stocken på Orust

14 oktober 2003

eu/Erni Friholt

SKV:s förbundsstyrelse

Svenska Kvinnors Vänsterförbund

SKV är partipolitiskt obundet och verkar för ett demokratiskt samhälle med en ekonomi som inte bygger på profit utan på människors behov, ett samhälle fritt från alla former av förtryck.

Förbundets målsättning är:

att verka för jämställdhet mellan kvinnor och män och för ett rättvist samhälle där alla har ett meningsfullt arbete,
att verka för ett samhälle där alla barn är trygga och har lika värde, oavsett föräldrarnas ekonomiska situation, etniska tillhörighet eller nationalitet,
att verka för fred, allt framtidsarbets grundval,
att verka för skydd av vår egen och framtida generationers livsmiljö,
att verka för solidaritet mellan folken, särskilt solidaritet med kvinnor, som i regel är hårdast drabbade av förtryck och exploatering,
att bekämpa all kommersiell exploatering av såväl vuxna som barn.

SKV har i korthet följande historia:

År 1914 bildades Föreningen Frisinnade Kvinnor under parollen "Mot krigspsykos, för demokrati och kvinnors likställighet". År 1931 utvidgades förbundet så att samarbete blev möjligt med alla kvinnor som önskade en samhällsutveckling i vänsterriktning. Då fick förbundet sitt nuvarande namn.

År 1946 anslöt sig SKV till Kvinnornas Demokratiska Världsförbund, KDV (Women's International Democratic Federation). KDV har konsultativ status hos FNs ekonomiska och sociala råd, Unesco, vilket innebär rätt att yttra sig vid rådets sammanträden och lägga fram egna förslag.

Välkommen som medlem i SKV!

SKV fyller 90 år

Detta skall firas under 2004 i hela Sverige.

Stockholm börjar den 20 mars:

Angående SKV och Feminismen

Vår paroll är "AVVECKLA PATRIARKATET"

Då skall det bli minnesteater med Hjärdis Levin.

Hyllningstal till våra systrar som startade det hela Alltså en riktig fest.

Alla som har möjlighet att komma, skall komma.

På söndagen den 21 mars blir det förbundsstyrelsemöte.

Sen under året skall Karlstad ha ett seminarium om miljön, Umeå om våld mot kvinnor, Göteborg om fredsarbetet och Lund om rasismen

Stockholm

Tegelviksgatan 40, 116 41 Stockholm
(Tisdag och Torsdag 13 -15) Tel: 08 - 640 92 05
info@svenskakvinnor.nu

Göteborg

Linnégatan 21 B, 413 04 Göteborg
(Måndag - fredag 13 -15) Tel: 031 - 14 40 28
zaida.hagman@spray.se
Postgiro: 50 50 95 - 0
Insamlingskonto: 5 13 23 - 4

www.svenskakvinnor.nu

Vi Mänskor behöver ditt stöd - det brinner i knutarna!

Att ge ut en tidning är kostsamt, särskilt för dem som inga statsbidrag har. För att kunna säkerställa Vi Mänskors utgivning behövs just ditt stöd.

Alla ekonomiska bidrag, stora som små, är välkomna och sätts in på pg 90 24 - 1. Skriv Vi Mänskor-stöd på talongen.

Se hit medlem och prenumerant!

Du som ännu inte betalt din prenumeration - gör det nu! Betala in 150 kr på pg 90 24 -1. Du som flyttar - anmäl din nya adress till kansliet i Göteborg - det underlättar för alla.

Tveka inte - bli medlem nu Prenumerera på Vi Mänskor

☐ Ja, jag vill gärna bli medlem i SKV. 150 kr/år.

Ja, jag vill gärna prenumerera på Vi Mänskor

☐ Prenumeration 4 nr 150 kr/år

☐ Gåvoprenumeration 100/år

☐ Stödprenumeration 200 kr/år

Namn:.....

Adress:.....

Postnr/ort:.....

Telefon:.....

E-post:.....

SKV
Linnégatan 21 B
413 04 Göteborg

Frimärke

Returadress:
SKV, Linnégatan 21 B
413 04 Göteborg

BEGRÄNSAD EFTER-
SÄNDNING
Vid definitiv eftersänd-
ning återsänds
försändelsen med nya
adressen på baksidan
(ej adressidan)

Inrätta en anti-terror- styrka mot våldtäkter

Svea Hovrätt i Tumbamålet

Bengt Sjögen, 63,
hovrättslagman:
fria

Linda Hallstedt,
39, hovrättsråd:
fria

Ingela Halvorsen,
53, hovrättsråd:
fria

Marianne
Jacobson, 72,
nämndeman: fälla

Ingegerd Stenberg
Berglöf, 73,
nämndeman: fälla

Gång efter annan frikänns våldtäktsmän av olika rättsliga instanser med hänvisning till att offret inte skrek Nej, gjorde motstånd, varit alkoholpåverkad, klädd på ett visst sätt. I Tumbafallet, där fyra män frikänns, utesluter inte Svea Hovrätt att kvinnan förnedrats frivilligt. Underförstått: kvinnor står alltid till männens förfogande. Hovrätten anser även att kvinnans tidigare sexliv har betydelse.

Citat ur hovrättens dom:

"De tilltalade är i 20-årsåldern medan kvinnan är ungefär 15 år äldre. För männen måste hon alltså tett sig avsevärt mer livserfaren än de själva. De kände dessutom till att hon visat intresse för andra män i deras ålder och att hon dessutom haft sexuell gruppsex med två av deras kamrater vid ett tidigare tillfälle."

Ovidkommande brottskarriärer

Däremot anser Svea Hovrätt inte att det har någon som helst betydelse att tre av männen har ett digert brottsregister. Två av männen är de facto dömda för sexuellt ofredande.

Man skulle ju kunna tro att Svea Hovrätt är befolkad av reaktionärer av manligt kön. Men så är inte fallet. Rätten bestod av fyra kvinnor och en man. Rätten var oenig, de två kvinnliga nämndemännen ville fälla. Det handlar alltså inte om att könet styr, utan här rör det sig om fördomar, föreställningar och ett tänkande som har sin grund i det patriarkala samhället.

Att våldtäktsmän frikänns gång på gång vid domstolarna visar hur långt vi kommit i världens mest jämställda land. Kvinnors sexuella integritet och respekt bestäms av gärningsmännen tillsammans med ett rättssystem, som speglar patriarkatets reaktionära värderingar och förhållningssätt.

En majoritet av riksdagspartierna, lagstiftarna, kallar sig för feministiska, men det avspeg-

lar sig inte vid domstolarna. Om de senare fortsättningsvis ska befolkas med bakåtsträvande män och kvinnor är väl upp till de styrande att bestämma. Det är hög tid att visa var skåpet ska stå i världens mest jämställda land!

En ny lag förbereds av justitiedepartementet, förhoppningsvis fokuserar den på att döma gärningsmännen och inte ger öppningar till framtida kränkningar och förnedringar av offren. Det minsta man kan kräva är att lagarna ska vara könsneutrala!

Våld mot kvinnor är terrorism

Våldtäkter mot kvinnor handlar inte om sexualitet utan om makt och att behålla makten med terror. Våldtäkterna mot och dömandet av kvinnor är inget annat än terrordåd och våldsmännen är terrorister.

Skändningen av den enskilda kvinnan drabbar alla kvinnor. Våldtäktsmännen beskär kvinnors frihet och skrämmar bort kvinnor från offentligheten.

År 2002: 2165 våldtäkter

Kvinnors utsatthet är stor. Förra året anmäldes 2165 våldtäkter i vårt land. Mörkertalet är stort eftersom våldtagna kvinnor inte anmäler brotten av den enkla anledning att de riskerar själslig skändning vid domstolarna.

Anmälningar av misshandelsbrott mot kvinnor och brott mot kvinnofridslagen ökar. Förra året anmäldes cirka 21 400 misshandelsbrott mot kvinnor, en ökning med fem procent jämfört med 2001. Brotten mot kvinnofridslagen ökade med fyra procent till drygt 1 600.

För att bekämpa det ökande våldet mot kvinnor bör regeringen inrätta en topptrustad anti-terrorstyrka! Eller varför inte använda nationella insatsstyrkan till något vettigt?

Britt-Marie Olander